

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος "Εβδομος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὑδρ. Σταδίου, 6.

10 Ἰουνίου 1879

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

D. Solomou

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

[Ἡ ἐπομένη βιογραφία συντάχθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προλεγομένων τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1859 δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Ἰακώβου Πολυλά συλλογῆς, τῆς ἐπιγραφομένης Διονυσίου Σολωμοῦ τὰ Εὐρεσκόμεινα.]

Ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τὴν 8 Ἀπριλίου 1798. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατὰ γένος ἐκ Κρήτης, ὁπόθεν εἶχε μεταναστεύσει εἰς Ζάκυνθον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Καταλεγομένη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς Νήσου, εἶχε λάβει παρὰ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὸ 1785, τὸν τίτλον τοῦ Κόμητος, ὅπως πολλοὶ τῶν Ἑπτανησίων, κατὰ τὰ τότε εἰθισμένα. Ἐνναετὴς ὁ Δ. Σολωμὸς ἔμεινεν ὀρφανὸς πατρός μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Δημητρίου, κληρονόμοι πλουσίας περιουσίας. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν τότε ἐν Ζακύνθῳ πρόσφυγα Ἰταλὸν Ἀββᾶν Σάντον Ῥώσσην ἐκ Κρεμῶνος. Ὅπως οἱ πλεῖστοι τῶν εὐπορούντων Ἑπτανησίων καὶ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνου αὐτοῦ Ν. Μεσσαλᾶ εἰς Ἰταλίαν μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ἐπανερχομένου εἰς τὴν πατρίδα του, ἵνα ἐκπαιδευθῇ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐν Ἑνετίᾳ Λύκειον τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ῥώσση εἰς Κρεμῶνα, συνεπεία παραπόνων τῶν διδασκάλων τοῦ Λυκείου, εἰς τὴν αὐστηρότητα τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ὑποταχθῇ ὁ ζωηρὸς τοῦ νέου Σολωμοῦ χαρακτήρ. Ἐν Κρεμῶνι διαμένων παρὰ τῷ πρῶτῳ διδασκάλῳ του, ἐσπούδαζε περὶ τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν, θυμασίως προκόπτων, καὶ ἀκροώμενος τῶν μαθημάτων τοῦ διασήμεου καθηγητοῦ Πίνη, τὸν ὁποῖον πάντοτε μετ' ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης ἐνθυμεῖτο, διὸ καὶ κατὰ τὸ 1850 ἀπέστειλεν αὐτῷ, ὑπεργέρῳ ἤδη ὄντι, ἐν ἐπίγραμμα «ὁ μικρὸς Προφήτης», ὅπερ τὰ μέγιστα ὑψοχάριστῃς τὸν σοφὸν γέροντα καθηγητήν.

ΤΟΜΟΣ Ζ'—1879.

Συμπληρώσας τὴν ἐν Κρεμῶνι προπαιδείαν ὁ Σολωμὸς μετέβη εἰς Παβίαν, ἐγγραφεὶς εἰς τὴν ἐκεῖ Νομικὴν Σχολήν. Ἄν καὶ ἡ φυσικὴ ὁρμή του ἔφερεν αὐτὸν πρὸς ἄλλας μελέτας, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν, οὐχ ἥττον χάριν τύπου μᾶλλον, καὶ ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ φέρων διπλωμα διδάκτορος, ἠκολούθησε τῆς νομικῆς τὰ μαθήματα καὶ ἔλαβε τὸ διπλωμα τοῦ doctoris utroque jure, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὠμολόγει, ὅτι ἐξ ἀγαθοσύνης μᾶλλον οἱ καθηγηταὶ ἔκριναν αὐτὸν ἄξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς.

Τὴν πρὸς τὴν ποίησιν ἐμφυτον ῥοπήν του εἶχεν ἐπιδείξει ὁ Σολωμὸς εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης νεότητός του· περιπατῶν ποτε εἰς τὴν ὠραίαν τῆς πατρίδος του ἐξοχὴν μετ' ὀμηλίκου, ἤκουσεν αἰφνης μακρόθεν τὸν μελαγχολικὸν ἦχον μιᾶς ποιμενικῆς φλογέρας· ἵσταται, καὶ ἡ ὄψις του ἀντανακλᾷ τὸ αἰφνίδιον αἰώρημα τῆς φαντασίας του.—«Τί αἰσθάνεσαι;» ἐρωτᾷ τὸν συνοδοιπόρον του.—«Τίποτε», τῷ ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, φρίνεται, ὁμοιάζει πρὸς τὰ ἐν τῇ ἀκουστικῇ καλούμενα ἄνηγα σώματα. Τῆς ποιητικῆς του ταύτης εὐαισθησίας δείγματα παρεῖχεν ὁ Σολωμὸς ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν στίχων τοῦ Βιργιλίου, τοῦθ' ὅπερ ἐξέπληττε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· ἡ δὲ κατὰ τὰ πρῶτα ἐν τῇ λατινικῇ καὶ ἰταλικῇ στιχομυρίᾳ γυμνάσματά του εὐχέρεια αὐτοῦ ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ διδάσκαλός του τῷ ἔλεγε: Greco, tu farai dimenticare il nostro Monti!

Ἐν Ἰταλίᾳ διελθὼν τὰ πρῶτα τῆς νεότητός του ἔτη ὁ Σολωμὸς, καὶ ἐν τῇ δαιμονίᾳ γλώσσῃ τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Πετράρχου διάνυσας τὰς περὶ τὴν φιλολογίαν σπουδὰς του, ἐπανῆλθεν εἰς Ζάκυνθον τὸ 1818, ἐφόδιον φέρων τὴν φιλίαν διασήμεων ἰταλῶν φιλολόγων, οἷος ὁ Ἰωάννης Τόρτης, μαθητὴς τοῦ Παρίνη, καὶ ὁ Ἰωσήφ Μοντάνης. Ἐν τῷ στενῷ τῆς πατρίδος του κύκλῳ ἡ ὑψηλότης τοῦ Σολωμοῦ διάνοια ἠσθάνετο ἐαυτὴν στενοχωρουμένην· διὸ καὶ ἐσκέπτετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν φίλην αὐτῷ Ἰταλίαν, ὅπου εὐρὺ στάδιον θὰ ἠνοιγέτο αὐτῷ βεβαίως πρὸς τὸν ἰταλικὸν Παρνασσόν. Ἀλλ' ἐν Ζακύνθῳ μένων ὁ Σολωμὸς, ἤρχισε μελετᾶν τὴν δημόδιον γλῶσσαν εἰς τὸς ὅμα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, θέλων νὰ καθυποτάξῃ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν του εἰς τὸν ῥυθμὸν γλώσσης, ἣν ἔως τότε δὲν εἶχε μεταχειρισθῇ· διὸ καὶ τὰ πρῶτα γυμνάσματά του ἐν αὐτῇ ὑπῆρξαν δύο μεταφρά-

σεις ἐκ τοῦ Μεταστασίου, ἡ *Ἀνοιξι καὶ τὸ Καλοκαίρι*, καὶ *ᾠδὴ εἰς τὴν Σελήνην*. Βραδύτερον δέ, περὶ τὸ 1821, ἔγραψε τὴν *Τρελλὴ Μάρα* καὶ πιθανῶς τὰ *Δύο Ἀδελφία*.

Ἐν τούτοις κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ σάλπιγξ τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας εἶχε σημάνει ἀπὸ τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Λαύρας. Τὸ ἀντικείμενον ἦτο ἀντάξιον τῆς ποιητικῆς φαντασίας τοῦ Σολωμοῦ. Ἀλλ' ἂν καὶ προϋόντος τοῦ χρόνου συνφικιοῦτο μὲ τὴν δημώδη γλῶσσαν καὶ ἤδη ἔγραψεν ἐλευθέρως εἰς αὐτήν, οὐχ ἥττον ἐδίσταζε, παρὰ τὰς προτροπὰς τῶν φίλων, ν' ἀποδυθῇ εἰς ἔργον μεγαλειτέρας σπουδαιότητος παρὰ τὰ μικρὰ *Τραγούδια*, ἅτινα ἕως τότε εἶχε γράψει, οἷα *Ὁθάνατος τῆς Ὁρφανῆς*, *Ὁ θάνατος τοῦ Βοσκού*, *Ἡ Εὐρυκόμη*, *Ἡ Ξαυθοῦλα* κλ. Εὐτυχῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1822 ἔφθασεν εἰς Ζάκυνθον ὁ Σπυρίδων Τρικούπης, ὅστις, γνωρίσας τὸν Σολωμόν, παρώτρυνεν αὐτὸν ἀνεκδότως νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ νὰ ἀφιερῶθῃ ὅλως εἰς τὴν δημώδη ἑλληνικὴν, ἀναδεικνύμενος θεμελιωτῆς νέας ποιητικῆς σχολῆς ἐν τῇ μελλούσῃ τότε Ἑλλάδι. Τὴν μελέτην τῆς μητρικῆς του γλώσσης ἠκολούθησεν ὁ Σολωμὸς βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Τρικούπῃ· ὅθεν ἐνόσω ὁ Τρικούπης ἔμενεν ἐν Ζακύνθῳ, ἦσαν ἀχώριστοι, περὶ τὴν μελέτην τῆς δημώδους γλώσσης καὶ τῆς ἀρχαίας καταγινόμενοι—«Παρατηρῶ», τῷ ἔλεγεν ὁ Τρικούπης, «ὅτι ὅσῳ προκόπτεις εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, τόσῳ ἀπλούστερα γράφεις εἰς τὴν ὀμιλουμένην.»—«Τοῦτο σημαίνει», τῷ ἀπεκρίθη ὁ Σολωμὸς, «ὅτι ἐννοῶ καλλίτερα καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην.»

Καὶ τῶνόντι· ἡ πρόδός του εἰς τὴν γλῶσσαν εἶναι καταφανὴς εἰς τὸν *Ῥῆμον εἰς τὴν Ἑλευθερίαν*, ὃν ἔγραψε τὸν Μάιον τοῦ 1823, ἐν τῷ διαστήματι ἐνὸς μηνός, ὡς λέγεται. Ὁ *Ῥῆμος* οὗτος καὶ ὁ *Λάμπρος*, ὃν συγχρόνως τότε προσεσχέδιασε, βραδύτερον δὲ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἔγραψεν εἰς ἀποσπάσματα, ἔμεινε δὲ ἔργον ἀτελές, θεωροῦνται τὰ δύο ἀριστουργήματα τοῦ Σολωμοῦ. Ὁ *Ῥῆμος* ἐτυπώθη τὸ 1824 τὸ πρῶτον ἐν Μεσολογγίῳ, ὅτε δὲ ὁ Τρικούπης ὑπῆγε ν' ἀναγνώσῃ αὐτόν, ἀνέκδοτον ἔτι, εἰς τὸν Λόρδον Βύρωνα, ὁ μέγας οὗτος ποιητῆς εἶχεν ἤδη ἐκπνεύσει. Ὁ θάνατος δὲ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός ἐν μέσῳ τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Σολωμόν τὸ γνωστὸν λυρικὸν ποίημά του *Εἰς τὸ θάνατο τοῦ Λόρδου Μπάρρον*, ποῦ σὺν ἄλλοις δι' ἀπαραμύλλου χάριτος καὶ ἐξαισίας καλλονῆς περιγράφει τοὺς ἐν Μεσολογγίῳ ἀγωνιζομένους ὡς ἐξῆς·

Δὲν ἦταν ἡ μέρα τούτη
Μοσχολίθινα, ψαλμοί.
Νά, μολύβια, νά, μπαρούτι,
Νά, σπαθίων λαμποκοπή.

Ἐ τὸν ἀέρα ἀνακατόνουνται
Οἱ σπιθόβολοι καπνοί,

Καὶ ἀπὸ πάνου φανερώνονται
Ἰσάιοι θεοὶ, πολεμικοί.

Καὶ εἶναι αὐτοί, ποῦ πολεμῶντας
Ἐσκαπάζανε τὴ γῆ,
Ἰππῶν εἰς τ' ἄρματα βροντῶντας
Μὲ τὸ ἐλεύθερο κορμί.

Καὶ ἀγκαλιάσματα ἐκεῖ πλῆθια,
Δάφνας ἔλαβαν, φιλιὰ,
Ὅσα ἔλάβαν εἰς τὰ στήθια
Βόλια τοῦρκικα, σπαθιά.

Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ πολεμάρχοι
Περίζωνουν πυκνοί
Τὴν ψυχὴν τοῦ Πατριάρχου,
Ποῦ τὸν πόλεμο εὐλογεῖ.

Καὶ ἀναδεύονται καὶ γέροντες,
Καὶ εἰς τὸ πρόσωπο ἱλαροί,
Χερσπλόνουν καὶ παίρνουν
Ἀπὸ τῆ σπιθοβολῆς.

Τοῦ *Ῥῆμου* εἰς τὴν *Ἑλευθερίαν* ἐδημοσιεύθη τὸ 1825 ἀνάλυσιν καὶ κρίσιν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σ. Τρικούπῃ γραφεῖσα καὶ καταχωρηθεῖσα ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Φαρμακίδου ἐκδιδουμένη τότε ἐν Ναυπλίῳ *Γερικῇ Ἐφημερίδι* τῆς *Ἑλλάδος*, ἐξ ἧς, χάριν τῶν νεωτέρων, ἀποσπῶμεν τὸ συμπεράσμα·

«Τὸ γυμνασμένον εἰς τὴν ποίησιν αὐτὶ ἀκούει εἰς αὐτὸν τὸν Ῥῆμον ὅλους τοὺς τύπους τῆς ποιήσεως καὶ ἡ ποικιλία αὐτῇ τὸ μαγεύει τόσον, ὥστε θέλει νὰ τὸν ἀκούσῃ ὅλον διὰ μιᾶς. Βάθος γνώσεων τῶν κανόνων τῆς ὑψηλῆς λυρικῆς δεῖχνει ὁ ποιητής, ὅταν πηδᾷ ἀπὸ μίαν ὑπόθεσιν εἰς ἄλλην· ἡ θερμότης τῆς καρδίας του ἀποφεύγει πάντοτε τὴν ψυχρότητα τῆς μυθολογίας καὶ τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν του ἀποστρέφεται τοὺς κοινούς τύπους τῆς ποιήσεως. Εἶναι γραμμένον εἰς τὴν κοινοτάτην γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι παράκαιρον νὰ κάμω κάμμιν κρίσιν, θέλοντας κατὰ τὸ παρὸν ν' ἀποφύγω τὰς συνειθισμένας διὰ τὴν γλῶσσαν μας λογομαχίας· ἀλλ' ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ καθεὺς ἡ γνώμη, δίκαιον εἶναι νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ἡ εὐρυχωρία τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ ἐπλάτυνε καὶ αὐτὰ τὰ στενὰ ὅρια τῆς κοινῆς μας γλώσσης, τὴν ὁποίαν καὶ ἀνέβασεν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἰδεῶν του. Ἡ ἀρμονία τῶν στίχων θὰ φανῇ νέα βέβαια εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀκοὴν καὶ ὅχι ἀρεστή· ἀλλὰ δὲν δυσκολεύομαι νὰ εἰπῶ, ὅτι εἶναι τόσον περισσότερον ἡδονικὴ, ὅσον τὸ αὐτὶ τοῦ ἀκροατοῦ εἶναι μουσικώτερον. Ἄν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ εἰλικρινὴς μου πρὸς τὸν ποιητὴν φιλία, νομίζω, ὅτι οἱ ἄλλοι ἀναγινώσκοντες αὐτοῦ τοῦ Ῥῆμου θέλει τὸν κρίνουν δόξαν τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλει εἰπεῖν μαζὺ μου, ὅτι εἰς κἀνένα καιρὸν καὶ εἰς κἀνένα ἔθνος ἡ Ἑλευθερία δὲν ἦρε ψάλτην ἀξιώτερον.»

Καὶ τῶνόντι· ἀναφέρων ἀνωτέρω ὁ Τρικούπης τοὺς στίχους, δι' ὧν περιγράφει ὁ Σολωμὸς τὴν Ἑλευθερίαν, λέγει· «Μία τέτοια περιγραφή πρέ-

πει νὰ ᾖ καὶ ἡ ἐσπερινὴ καὶ αὐγινὴ προσευχὴ καθε φιλελευθέρου.»

Ἄ! τὸ φῶς ποῦ σὲ στολίζει
Σὺν ἡλίου φεγγαβολῇ,
Καὶ μακρὸθεν σπινθηρίζει,
Δὲν εἶναι, ὅχι, ἀπὸ τὴν γῆ.

Λάμπειν ἔχει ὅλη φλογώδη·
Χεῖλος, μέτωπο, ὀφθαλμός,
Φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι,
Κι' ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸν Ῥῆμον τοῦτον ἐμελοθέτησεν ὁ πολὺς τὴν μουσικὴν τέχνην Νικόλαος Μάντζαρος ὁ Κερκυραῖος, φίλος στενὸς γενόμενος τοῦ Σολωμοῦ, ὅτε οὗτος περὶ τὸ 1828 μετέβη καὶ ἀποκατέστη ὀριστικῶς ἐν Κερκύρᾳ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἀφιερῶθῃ ἀνετώτερον εἰς τὰς προσφιλεῖς περὶ τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν μελέτας του. Ἡ μουσικὴ τοῦ Ῥῆμου τούτου, θεωρουμένη μὲν καὶ πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου ὡς ἐθνικὸς ὕμνος, καθιερώθη μετ' αὐτὴν ὡς ὕμνος Βασιλικός. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ Ῥῆμου τούτου καὶ ἄλλα ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ ἐτόνισε θαυμασίως ὁ Μάντζαρος, οἷον τὴν *Φαρμακωμένην*, *τραγικὸν κοινωνικὸν ἐπεισόδιον* τῆς Ζακύνθου, τὴν *Αὐγοῦλα*, τὴν *Ξαυθοῦλα*, τὰς δύο πρώτας στροφὰς τοῦ *Ῥῆμου* εἰς τὸν *Μπάρρον*, κλ.

Ἐν Κερκύρᾳ διαμένων ὁ Σολωμὸς ἐξηκολούθει μετὰ θάρρους τὸ στάδιον, ὅπερ ἦνοιγε πρὸ αὐτοῦ ἡ ὑψηλὴ φαντασία του καὶ αἱ ὁσμέραι βαθύτεροι περὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν φιλοσοφίαν μελέται του. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ἐσχέδιαζε τὸν *Κρητικόν*, ὅστις ὅμως, ὅπως καὶ πολλὰ τῶν ἔργων του, ἔμεινε ἀπόσπασμα, καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐγένετο γνωστὸν. Κατὰ τὸ 1833 πεισματώδης οἰκογενειακὴ δίκη, ἀπειλοῦσα, ἐὰν κατ' αὐτοῦ ἀπέβαινε, ν' ἀναρπάσῃ ἀπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, διαρκέσασα δὲ μέχρι τοῦ 1838, ἀπέσπασεν αὐτὸν τῆς συνήθους μελέτης του καὶ ἐτάραξαν τὴν γαλήνην τοῦ βίου του ἐγσπεύρας εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ ἀχώριστα ἀπὸ τοιούτων δικῶν πάθη καὶ καταστάσεις τὸν τέως ἀγαθόπιστον χαρὰκτῆρά του φιλόποτον καὶ κάπως μισάνθρωπον, διότι, ὡς ἔλεγεν, ἡ περίστασις αὕτη παρέσχεν αὐτῷ ἀφορμὴν νὰ μεταβάλλῃ γνώμην περὶ πολλῶν φαινομένων φίλων του.

Ἀπομονωθεὶς οὕτω ἐκονσίως ὁ Σολωμὸς κατεγίνετο εἰς φιλοσοφικὰς μᾶλλον μελέτας καὶ εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν ἀτελῶν ἔργων του, ὧν ὅμως οὐδὲν ἀφῆκε τετελεσμένον. Εἰς ταῦτα ἀναγεται καὶ τὸ τῶν *Ἑλευθέρων Πολιορκημένων*, ἥτοι ἡ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου, ἔργον θαυμάσιον, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ὀλίγων ἀποσπασμάτων ἅτινα ἐσώθησαν καὶ τῶν ἰδιοχείρων σημειώσεων τοῦ ποιητοῦ, διότι ὁ Σολωμὸς ὑπέβαινεν εἰς τὰς ὑψηλὰς δόξας τῆς εὐρείας φαντασίας του, ἔγραψεν ἐν εἰδει σημειώσεων εἰς πεζὸν λόγον τὰς ἰδέας του, ἐπιφυλασσόμενος βραδύτερον

νὰ τὰς στιχομυθίᾳ καὶ κατατάξῃ. Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος τῆς φαντασίας του ὁ ὁργανισμός, ἡ ἀφιέρωσις του ἴσως εἰς φιλοσοφικὰς μελέτας, καὶ ἡ πρὸς τὴν κοινωνίαν ἐπελθούσα, ἐνεκα τῶν προεκτεθέντων αἰτίων, οἶονε ἀποστροφή συνετέλεσαν ἴσως εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀποτέλεσμα· διὸ καὶ ὅταν ἀπέθανεν οἱ πάντες ἐπίστευον, ὅτι θὰ εὐρεθῶσι μεταξὺ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ ἀριστουργήματα, κρίνοντες ἐκ τῶν ὀλίγων στίχων, οὓς ἐνόησε ἀπῆγγελλε διὰ τῆς μελιρρύτου καὶ ἐρρύθμου φωνῆς του πρὸς τοὺς φίλους του. Ὅθεν καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπιστεύθη, ὅτι τὰ χειρογράφα αὐτοῦ ἐκλάπησαν ὑπὸ κερδοσκοποῦ· ἀλλ' ἤδη εἶναι βέβαιον, ὅτι τὰ περιωθέντα ἦσαν τὰ μόνα ὅσα ὁ Σολωμὸς ἀποθνήσκων ἀφῆκε. Ταῦτα δὲ, κατ' ἐντολήν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ μόνου κληρονόμου Δημητρίου, ἐξεδόθησαν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1859 ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἰακώβου Πολυλά, φίλου αὐτοῦ, κατατάξαντος δεόντως ταῦτα καὶ δι' ἐμβριθοῦς προλόγου συνοδεύσαντος αὐτά.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου του δεκαετηρίδα ὁ Σολωμὸς ἐπανῆλθεν αὐθις εἰς τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ διάφορα ἐν τῇ ἀρμονικωτάτῃ ἐκείνῃ γλώσσῃ ἐστιχομύθησε μικρὰ ποιήματα, ἅτινα καὶ ταῦτα μετὰ τῶν λοιπῶν ἐξεδόθησαν, συμπεριληφθέντα ἐν τῇ προσημειωθείσῃ Συλλογῇ μετὰ προλόγου τοῦ καθηγητοῦ Ἰωσήφ Κουαρτάνου.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν λυρικῶν, ὁ Σολωμὸς ἔγραψε καὶ σατυρικά τινα, ὧν πρωτεύει τὸ *Ὁρεῖο*, γραφὲν τῇ ἐπαύριον τῆς κηδείας ἐνὸς βαθυπλούτου εὐπατρίδου συμπολίτου του, φημιζομένου ἐπὶ φιλαρπαγίᾳ καὶ τοκογλυφίᾳ. Ἐπίσης δὲ καὶ ἐπιγράμματα τινα, ἐν οἷς τὸ ἐξῆς εὐφύεστατον εἰς δοκίμισον·

Σὲ βλέπω πάντα ποῦ κυλᾷ·
Γιὰ πέμμου, φύχαλο, ποῦ πᾶς;
Ποῦ πᾶς ἀμπρός ὀπίσω;
— Τὸν κόσμον νὰ φωτίσω!

Ὁ Σολωμὸς εἶχεν ἐνόησε καὶ τὴν οὐρανίαν δύναμιν τοῦ αὐτοσχεδιάζειν. Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ποιημάτων του ἀπαντῶνται καὶ τινα αὐτοσχεδιασμένα ἰταλιστί, ἴσως διότι τὸ στιχομυθεῖν ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ ἦτο αὐτῷ προχειρότερον, ἢ διότι εἰς τὰς περιστάσεις καθ' ἃς ἀπῆγγελλε ταῦτα προσήρμοξε μᾶλλον ἡ ἰταλικὴ στιχομυθία. Ἀλλὰ καὶ εἰς πεζὸν ἔγραψεν ὁ Σολωμὸς καὶ ἰταλιστί καὶ ἑλληνιστί. Τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων του τούτων εἶναι ὁ διάλογος περὶ γλώσσης μεταξὺ *Ποιητοῦ*, *Φίλου* καὶ *Σοφολογιστάτου*, γραφείς ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τὸ 1824, οὗ ἀντίγραφον διατήρησεν ὁ φίλος αὐτοῦ Γ. Τερτσέτης καὶ οὕτω περιωθεὶς ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ εἰρημένη Συλλογῇ καὶ ὁ ἐπικηδεὺς εἰς τὸν Ὀῦγον Φώσκολον, φίλον καὶ συμπολίτην του, ἀπαγγελοῦς τὸ 1827 ἐν τῇ Λατινικῇ Μητροπόλει τῆς Ζακύνθου, τελουμένου μνημοσύνου ὑπὸ τῶν συγ-

γενῶν τοῦ Φωσκόλου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἰταλιστὶ γεγραμμένῳ, ἡ ῥητορικὴ δεινότης τοῦ Σολωμοῦ δὲν φαίνεται κατωτέρα τῆς ποιητικῆς του τέχνης· τοσαύτην δὲ εἰς τοὺς ἀκροατάς, ἀπαγγελλόμενος ὁ λόγος οὗτος παρήγαγεν αἴσθησιν, ὥστε τὸ ἱερὸν τοῦ τόπου δὲν ἀπέτρεψεν αὐτοὺς νὰ χειροκροτήσωσι τὸν ῥήτορα.

Ὁ Σολωμὸς ἀπέθανεν ἐν Κερκύρα, ὅπου διαρκῶς ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του διέμεινε, τὴν 9 Νοεμβρίου 1856, ἐκ μακρᾶς νόσου, μὴ διαγνωσθείσης ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, καταληξάσης δὲ εἰς ἐγκεφαλικὸν πάθημα. Ἡ Ἰόνιος Βουλὴ, συνεδριάζουσα τότε, δι' ὁμοφώνου ψηφίσματος διέκοψε τὰς συνεδριάσεις τῆς, κηρύξασα δημοσίον πένθος ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ μεγάλου ἀνδρός· ἡ δὲ δημοτικὴ τῆς Κερκύρας ἀρχὴ διέταξε νὰ παύσῃ πᾶσα δημοσίᾳ διασκεδάσις καὶ αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις, ἐνόσω ὁ νεκρὸς τοῦ Σολωμοῦ ἔμεινεν ἄταφος· ἡ κηδεύα αὐτοῦ, καθ' ἣν ἅπασα ἡ πόλις συνέρρευσεν σκυθρωπὴ καὶ ἐν σιγῇ, εἶχε τι τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον. Ἐν δὲ τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ζακύνθῳ ἐγένετο δημοτελέστατον μνημόσυνον, καθ' ὃ πλεῖστοι ἀπηγγέλησαν ἐπικηδεῖσι λόγοι, ἐν οἷς βεβαίως ὁ ὠραιότερος ὑπῆρξεν ὁ ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Ζακύνθῳ διατελοῦντος προέδρου τοῦ Πρωτοδικείου Ἰουλίου Τυπάλδου, τοῦ ἐπιχαρίτου ποιητοῦ τοῦ Θανάτου τῆς Χάμικος καὶ τοῦ δεξιῦ μεταφραστοῦ εἰς στίχους ῥέοντας καὶ ὠραίους τῆς Ἀπελευθερωμένης Ἱερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου, ἧς ἀποσπάσματα πρὸ ἔτους ἐδημοσίευσεν ὁ Παρνασσὸς καὶ ὁ Ζακύνθιος Ἀνθῶν.

Τὸ σῶμα τοῦ Σολωμοῦ ἐτάφη προσωρινῶς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ Κερκύρας, ὁπόθεν βραδύτερον, κατὰ τὸ ἔτος 1864, κατὰ βούλησιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, γενομένης τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων, μετηνέχθησαν τὰ ὅσα αὐτοῦ εἰς Ζακύνθον καὶ ἐναπετέθησαν ὀπισθεν τοῦ Ἀγίου Βήματος τοῦ Ναοῦ τοῦ Παντοκράτορος ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Ἀγίου Μάρκου, μετονομασθείσης ἔκτοτε, ψηφίσματι τοῦ Ἐπαρχικοῦ Συμβουλίου, Πλατείας τοῦ Ποιητοῦ. Ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου ἀνηγέρθη, δαπάναις τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, στήλη ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου φέρουσα τὴν προτομὴν αὐτοῦ, καλλιτεχνηθεῖσαν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κόσσου καὶ πολλαχῶς ἀνακαλοῦσαν τὴν γλυκεῖαν ἄμιν καὶ ἐπιβάλλουσιν μορφήν τοῦ μεγάλου ἀνδρός.

Τὸν Σολωμὸν ἐξόχως ἐτίμα ὁ διάσημος τῆς Ἰταλίας φιλόλογος Ὁμασχιός, ὅστις, πρόσφυξ ἐν Κερκύρᾳ διαμείνων, στενὴν εἶχε συνδέσει μετ' αὐτοῦ φιλίαν· ἐθεώρει δὲ τὰ ἰταλικά ποιήματά του γνήσια ἄνθη τοῦ ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ στιχοῦργήματά του, ἀκούων ἀπαγγελλόμενα ἀπὸ τὸ τεχνικώτατον αὐτὸ τοῦ ποιητοῦ στόμα, κατέθελλον αὐτόν·

διὸ καὶ τὸ ἐπίγραμμα Μικρὸς Προφήτης, ἂν ἀκούσας ἀπαγγελλόμεν, μετέφρασεν εἰς ὠραίους λατινικοὺς στίχους. Παραβάλλον δ' ὁ Ὁμασχιός τὸν Σολωμὸν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, τῷ ἔλεγεν· «Ἐκεῖνοι δίδουν καὶ εἰς τὰ κοινὰ νοήματα τὴν ὄψιν τῆς ἐμβριθείας· σὺ ὅμως εὔρες τὸν τρόπον νὰ καταστήσῃς κοινὰς καὶ τὰς βχθυτέρας ἐννοίας.»

Ὁ Σολωμὸς δύναται δικαίως νὰ κληθῇ Ἑθνικὸς ποιητής, διότι ὑποθέσεις ἐθνικαὶ ὑπῆρξαν αἱ ὠραιότεραι ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας του. Ἐκείθεν ἡ πάλλουσα ἑλληνικὴ καρδία αὐτοῦ ἠρύσθη τὰ προπλάσματα, εἰς τὰ ὅποια ἡ δαιμονία αὐτοῦ τέχνη ἐνεφύσησε ζῶν, καταστήσασα αὐτὰ ἀθάνατα. Ὅτι δὲ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς τὴν καρδίαν εἶχεν ὅλως ἑλληνικὴν, ἀποδεικνύει ἡ ἐξῆς αὐτόγραφος σκέψις του, ἥτις εὑρέθη ἐν τοῖς χειρογράφοις του·

«Κλείσε μέσα ὅς τὴν ψυχὴ σου τὴν Ἑλλάδα, καὶ θὰ αἰσθανθῇς μέσα σου νὰ λαχταρίζῃ κάθε εἶδος μεγαλείου.»

Ὅταν καὶ ἡμεῖς, ἐκ τῶν παθημάτων συνετισθέντες, παύσωμεν νὰ ἤμεθα ὀλιγώτερον βυζαντινοί, συζητοῦντες προτιμότερον τὰ περὶ τοῦ κύρους δημοτικῆς τινος ἐκλογῆς ἢ ἀνδρικώτερον καὶ πρεπωδέστερον ἐνεργούντες ἐν τῷ περὶ ἐπεκτάσεως τῶν ἡμετέρων ὁρίων ζητήματι, ὅταν λέγω καὶ ἡμεῖς σκεφθῶμεν, ὡς οἱ ἀναγεννηθέντες Ἴταλοι πράττουσι, πρὸ αὐτῶν δὲ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας τὴν συναίσθησιν, νὰ ἀποδώσωμεν τὴν προσήκουσαν τιμὴν εἰς τοὺς διασήμεους τοῦ ἔθνους ἄνδρας, εἴτε ἐν ὅπλοις, εἴτε ἐν γράμμασιν, εἴτε ἐν ἐπιστήμασι διαπρέψαντας, ἴσως τότε ἀναρτηθῇ που καὶ ἡ εἰκὼν ἡ στηθὴ ἡ προτομή, δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Κράτους, τοῦ ψάλτου τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ἐν Ἀθήναις, μηνὶ Μαρτίῳ 1879.

Δ. Π. Σ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα.

Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 337.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Ὅπου ὁ Φίξ ἐργάζεται σπουδαίως ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Φιλέα Φόγ.

Ὁ Φιλέας Φόγ καθυστέρει κατὰ εἴκοσιν ὥρας, ὁ δὲ Πονηρίδης, ἀκουσία τῆς βραδύτητος ἀφορμῆς, ἦν ἀπληπισμένος, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἀνεπιστρέπτει κατέστρεψε τὸν κύριόν του.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ πράκτωρ προσῆλθεν εἰς τὸν κ. Φόγ, καὶ θεωρῶν αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεῖ, τὸν ἠρώτησε·

— Σπουδαίως, κύριε, βιάζεσθε;

— Σπουδαιότατα· ἀπῆντησεν ἐκεῖνος.

— Ἐπιμένω, ὑπέλαβεν ὁ Φίξ. Ἐχετε συμφέρον νὰ ἦσθε εἰς Νέαν Ἰόρκην τὴν ἐνδεκάτην τοῦ μηνός, πρὸ τῆς ἐννάτης ὥρας τῆς ἐσπέρας, καθ' ἣν ἀναχωρεῖ τὸ ἀτμόπλοιο διὰ Λίβερπουλ;

— Συμφέρον μέγιστον!

— Καὶ ἂν ἡ ὁδοιπορία σας δὲν διεκόπτετο ὑπὸ τῆς προσβολῆς ἐκείνης τῶν Ἰνδῶν, θὰ ἦσθε εἰς Νέαν Ἰόρκην τὴν πρωΐαν τῆς ἐνδεκάτης;

— Μάλιστα· δώδεκα ὥρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοκινήτου.

— Κάλλιστα. Καθυστερεῖτε λοιπὸν εἴκοσι ὥρας. Μεταξὺ εἴκοσι καὶ δώδεκα ἡ διαφορά εἶνε ὀκτώ. Θέλετε νὰ τὰς κερδήσετε πάλιν, τὰς ὀκτὼ αὐτὰς ὥρας;

— Πῶς; πεζός; ἠρώτησεν ὁ Φόγ.

— Ὅχι· δι' ἐλκλήθρου, ἀπῆντησεν ὁ Φίξ, δι' ἐλκλήθρου ἱστιοφόρου. Ἀνθρωπὸς τις μοῦ ἐπρότεινεν αὐτὸ τὸ μέσον.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο ὁ ὀμιλήσας τὴν νύκτα εἰς τὸν Φίξ καὶ ἀποπεμφθεὶς παρ' αὐτοῦ.

Ὁ Φιλέας Φόγ οὐδὲν ἀπῆντησεν εἰς τὸν Φίξ, ἀλλ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὑποδειχθέντα αὐτῷ ἄνθρωπον, ὅστις ἐπεριπάτει ἐπὶ τῆς κρηπιδὸς τοῦ σιδηροδρόμου. Μετὰ μικρὸν δὲ ὁ Φιλέας Φόγ καὶ ὁ Ἀμερικανὸς οὗτος, καλούμενος Μούτζ, εἰσῆρχοντο εἰς μικρὰν τινα καλύβην, κατεσκευασμένην ὑπὸ τὸ φρούριον.

Ἐκεῖ δὲ ὁ Φόγ παρετήρησε παράδοξόν τι μέσον μεταφορᾶς· εἶδος πλασιῶν, πεπηγμένου ἐπὶ δύο δοκῶν, ἀνακύρτων ἐμπρὸς ὡς τὰ ὑποβλήματα τῶν ἐλκλήθρων, καὶ δυναμένου νὰ χωρήσῃ πέντε ἢ ἕξ ἐπιβάτας. Κατὰ τὸ τρίτον τοῦ μήκους του, πρὸς τὰ ἐμπρός, ὑψοῦτο ἰστὸς ἀρκετὰ ὑψηλός, φέρων μέγιστον ἐπίδρομον, ὅστις στερεώτατα κρατούμενος ὑπὸ μεταλλικῶν ἐπιτόνων, ἔφερε πρότονον χρήσιμον εἰς ἀναγωγὴν κολοσσίου ἀρτέμονος. Ὅπισθω δ' αὐτοῦ εἶδος τι πρυμνοκαπίου ἐχορήσιμε, δίκην οἴακος, εἰς διεύθυνσιν τῆς συσκευῆς.

Ὡς βλέπει τις, ἦτο ἐλκλήθρον ἐξηρητισμένον εἰς κέλητα, τὰ ἀμφίβια δὲ ταῦτα σκάφη μεταβαίνουσι μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμόν, ὅτε τὸν χειμῶνα περιχυκλούσιν αἱ χιόνες τὰς ἀμαξοστοιχίας καὶ στρώμα πάχον καλύπτει τὸ πεδίον. Ἐχρυσὶ δ' ἄλλως λαμπρὰν τὴν ἱστιοφορίαν, πολὺ ἀφθονωτέραν τῶν καταδρομικῶν κεραυρῶν, καὶ ὅταν οὐριοδροῦσιν, ὀλισθαίνουνσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν λειμῶνων μετὰ ταχύτητος ἴσης ἂν οὐχὶ καὶ ἀνωτέρας τῶν ὀλοταχῶν ἀμαξοστοιχιῶν.

Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἐκλείσθη συμφωνία μεταξὺ τοῦ κ. Φόγ καὶ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ἱστιοφόρου ἐλκλήθρου. Ὁ ἄνεμος ἦτο οὐραῖος, πνέων σφοδρὸς ἐκ δυσμῶν, ἡ χιών εἶχε σκληρυνθῇ, καὶ ὁ Μούτζ ὑπέσχετο νὰ μεταφέρῃ τὸν κ. Φόγ εἰς Ὁμάχαν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων. Ἐκείθεν συγχύεται εἰς αἱ ἀμαξοστοιχίαι καὶ πολλοὶ οἱ

δρόμοι, δι' ὧν κοινωνεῖ ἡ Ὁμάχα πρὸς τὸ Χικάγον καὶ τὴν Νέαν Ἰόρκην. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἀδύνατον ν' ἀνακτιθῇ ὁ ἀπολεσθεὶς χρόνος, καὶ οὐδεὶς ἐχώρει δισταγμὸς εἰς ἀπόπειραν.

Ὁ κ. Φόγ, μὴ θέλων νὰ ἐκθέσῃ τὴν κ. Ἀουδὰ εἰς τὰς ἐνοχλήσεις ὑπαίθρου ὁδοιπορίας διὰ τοῦ ψύχους ἐκείνου, ὅπερ θὰ ἤξανε ἐτι ἡ ταχύτης τοῦ δρόμου, προέτεινεν αὐτῇ νὰ μείνῃ ἐν τῇ σταθμῷ τοῦ Καίρνε ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πονηρίδου, ὅστις θ' ἀνελάμβανε νὰ μεταγάγῃ τὴν νεαρὰν γυναῖκα εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ καλλιτέρας ὁδοῦ καὶ ὑπὸ κρεῖττονας ὁρους.

Ἀλλ' ἡ κ. Ἀουδὰ ἠρνήθη ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ κ. Φόγ, καὶ ὁ Πονηρίδης ἐχώρη μεγάλως ἐπὶ τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, διότι κατ' οὐδὲν ἔστεργε ν' ἀφήσῃ τὸν κύριόν του συνηδευόμενον ὑπὸ τοῦ Φίξ.

Τί δὲ οὗτος τότε διελογίζετο, δύσκολον εἶνε νὰ ῥηθῇ. Εἶχεν ἄρ' ἄγε κλονίσει τὴν πεποίθησίν του ἡ ἐπιστροφή τοῦ Φόγ, ἡ ἐξηκολούθει νὰ τὸν θεωρῇ ὡς κατεργάρον τετραπέρατον, ὅστις, περατώσας τὴν περιουσίαν του, ἐφρόνει ὅτι θὰ ἦτο ἐντελὴς ἀσφαλὴς ἐν Ἀγγλίᾳ; Ἴσως ἀληθῶς ἡ περὶ τοῦ κ. Φόγ γνώμη τοῦ Φίξ εἶχε μεταβληθῇ. Οὐχ ἦττον ὅμως ἀπόφασιν εἶχεν οὗτος νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον του, καὶ ἀνυπομονώτερος πάντων, ἐπέσπευδε τὴν εἰς Ἀγγλίαν ἐπιστροφήν.

Τὴν ὀγδόην ὥραν τὸ ἐλκλήθρον ἦν ἐτοιμὸν εἰς ἀναχώρησιν, καὶ οἱ ἐπιβάται, λαβόντες θέσιν ἐν αὐτῷ περιετυλίχθησαν διὰ τῶν ὁδοιπορικῶν τῶν χλαινῶν. Ἠρτήσαν τότε τὰ δύο κολοσσιαῖα ἱστία, καὶ ὑπὸ τὴν ὄθησιν τοῦ ἀνέμου ἤρξατο τρέχον τὸ σκαφίδιον ἐπὶ τῆς πεπηγυίας χιόνος τεσσαράκοντα μίλια τὴν ὥραν.

Ἡ ἀπὸ τῆς Ὁμάχας ἀπόστασις τοῦ φρουρίου Καίρνε εἶνε κατ' εὐθείαν γραμμὴν—ἡ κατὰ πτῆσιν μελίσσης, ὡς λέγουσιν οἱ Ἀμερικανοὶ—διακοσίων τὸ πολὺ μιλίων. Ὡστε, ἂν ὁ ἄνεμος διήρκει, ἐντὸς πέντε ὥρων ἡ δύναται νὰ διανυθῇ τὸ μεταξὺ διάστημα· καὶ ἂν οὐδὲν συνέβαινεν ἐκτακτόν, τὴν πρώτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν θὰ ἔφθανε τὸ ἐλκλήθρον εἰς Ὁμάχαν.

Ὅποια ὁδοιπορία! Οἱ ἐπιβάται, συσφιγγόμενοι πρὸς ἀλλήλους, δὲν ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσωσι, διότι τὸ ψύχος, ὅπερ ἤξανε ἡ ταχύτης, ἔκοπτε τὸν λόγον τῶν. Τὸ ἐλκλήθρον ὀλισθαίνει τοσοῦτον ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς πεδιᾶδος, ὅσον λέμβος τις ἐπὶ λείας καὶ ἀσαλεύτου θαλάσσης, ὁσάκις δὲ ὁ ἄνεμος ἐπέπνεε θίγων τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔλεγε τις ὅτι τὸ σκάφος ὑψοῦτο ὑπὲρ τὸ ἔδαφος διὰ τῶν μεγάλων του ἱστιῶν. Ὁ Μούτζ ἐκράτει τὸ πηδάλιον, καὶ διετήρει τὸ ἐλκλήθρον εὐθυδρομῶν, ἐπανορθῶν διὰ τοῦ πρυμνοκαπίου τοῦ πᾶσαν τοῦ σκάφους λοξοδρομίαν. Τὰ ἱστία ἦσαν πλήρη ἀνέμου, ὁ ἀρτέμων εἶχεν ἀρθῇ ὑπὲρ τὸν ἐπίδρομον, ὑψωθέντος δὲ ἐνός ἐτι ἐπιστηλίου, ἡ πλώθῃ ἐπ' αὐτοῦ λαῖφος, ὅπερ ἤξανε ἐτι μᾶλλον τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων ἱστιῶν διδομέ-

νην ὥθησιν εἰς τὸ σκάφος. Δὲν ἡδύνατο μὲν νὰ ὑπολογισθῇ μαθηματικῶς ἡ ταχύτης τοῦ ἐλκλή-
θρου, ἀλλὰ δὲν ἦτο βεβαίως κατωτέρα τῶν τεσ-
σαράκοντα μιλίων καθ' ὥραν.

— Ἄν δὲν σπάσῃ τίποτε, εἶπεν ὁ Μούτζ, θὰ
φθάσωμεν!

Εἶχε δὲ συμφέρον οὗτος νὰ φθάσῃ ἐντὸς τῆς
τεταγμένης προθεσμίας, διότι ὁ κ. Φόγ, πιστὸς
πάντοτε εἰς τὸ σύστημά του, εἶχε σαγηνεύσει
αὐτὸν διὰ σπουδαίας ἀμοιβῆς.

Ὁ λειμὼν, ὃν διέτμενε κατ' εὐθείαν τὸ ἐλκλή-
θρον, ἦτο ὁμαλὸς ὡς θαλάσσης ἐπιφάνεια, καὶ ἐ-
φάνετο ἀπέραντον παγωμένον ἑλὸς. Ὁ τὸ μέρος
ἐκεῖνο διατρέχων σιδηρόδρομος ἀνῆρχετο ἀπὸ τῶν
μεσημβρινοδυτικῶν πρὸς τὰ βορειοδυτικά, διὰ
τῆς Μεγάλης-Νήσου, τοῦ Κολόμβου, πόλεως σπου-
δαιοτάτης, τῆς Νεβράσκας, τοῦ Σχοῦλερ, τοῦ
Φερμόντ καὶ τῆς Ὀυάχης· ἠκολούθει δὲ καθ' ὅ-
λην του τὴν ἑκτασὶν τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πλάτ-
τη. Τὸ ἐλκλήθρον ὅμως, συντέμνον τὴν ὁδὸν ταύ-
την, διέτρεχε τὴν χορδὴν τοῦ τόξου ὑπερ διέ-
γραφεν ἐκείνη. Ὁ Μούτζ δὲν εἶχε φόβον νὰ ἐμ-
ποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, κατὰ τὸν μικρὸν αὐ-
τοῦ ἀγκῶνα ὀλίγον πρὸ τοῦ Φερμόντ, διότι τὰ
ὑδατὰ του ἦσαν πεπηγότα. Ἦτο λοιπὸν ὁ δρό-
μος ἐντελὲς ἐλεύθερος, καὶ ὁ Φιλέας Φόγ δύο μό-
νον πράγματα εἶχε νὰ φοβηθῇ: βλάβην τοῦ
ἐλκλήθρου καὶ μεταβολὴν ἢ κατὰπτωσιν τοῦ ἀ-
νέμου.

Ἄλλ' ὁ ἀνεμος οὐ μόνον δὲν ἐξησθένει, ἀλλ'
ἐσφοδρύνετο τὸνναντίον, καὶ ἔκαμπε τὸν ἰσθμὸν,
ὃν στερεῶς συνεκράτουν οἱ σιδηροὶ πρότοναι. Τὰ
μεταλλικὰ ἐκεῖνα σύρματα, ὅμοια πρὸς χορδὰς
μουσικοῦ ὄργανου, ἀντήχουν ὡς ὑπὸ τόξου θιγό-
μενα, καὶ τὸ ἐλκλήθρον ἵπτατο οὕτως εἰπεῖν ἐν
μέσῳ πενθίμου καὶ παραδόξως ἐντόνου ἀρμονίας.

— Αἱ χορδαὶ αὗται ἀποτελοῦν σωστὴν συν-
αυλίαν! εἶπεν ὁ κ. Φόγ.

Καὶ αὐτὰ μόνον εἶπε καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν.
Ἡ κ. Ἀουδά, ἐπιμελὲς κεκαλυμμένη διὰ χλαι-
νῶν καὶ σισυρῶν, ἦτο κατὰ τὸ δυνατόν προπε-
φυλαγμένη κατὰ τοῦ ψύχους· ὁ δὲ Πονηρίδης
πορφυρᾶν ἔχων τὴν ὄψιν ὡς ὁ ἐν ὁμίχλαις κα-
ταδυόμενος ἥλιος, ὠσφραίνετο τὸν δριμὺν ἀέρα,
καὶ ἐν τῇ ἀταράχῳ πεποιθήσει τοῦ χαρακτῆρός
του ἤρξατο πάλιν ἐλπίζων. Θὰ ἔφθανον μὲν τὴν
ἐσπέραν ἀντὶ τῆς πρωίας εἰς Νέαν Ἰόρκην, ἀλλ'
ὑπῆρχον ἔτι πολλαὶ πιθανότητες ὅτι θὰ ἔφθανον
πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοκινήτου.

Ἡσθάνθη μάλιστα ὁ Πονηρίδης ἀκατάσχετόν
τινα ὀρεξίν νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα τοῦ συμμάχου
τοῦ Φίξ, μὴ λησμονῶν, ὅτι ὁ ἀστυνομικὸς πρά-
κτωρ εἶχε προμηθεύσει τὸ ἱστιοφόρον ἐλκλήθρον,
τὸ μόνον μέσον ἐγκαίρου μεταβάσεως εἰς Ὀυά-
χαν. Ἄλλ' ἔνεκα τίς οἶδε τίνος προαισθήματος
δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ὀρεξίν του ἐκείνην.

Ὅ,τι ὅμως δὲν ἐλησμόνει οὐδὲ ἠθελέ ποτε

λησμονῆσαι ὁ Πονηρίδης, ἦν ἡ γενναία καὶ ἀδι-
στακτος τοῦ κ. Φόγ θυσιᾶ, ὅπως ἀποσπάσῃ αὐ-
τὸν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Σιού. Οὐδέποτε θὰ ἐλη-
σμόνει, ὅτι ὁ κύριός του διεκινδύνευε πρὸς τοῦτο
τὴν περιουσίαν του καὶ αὐτὴν του τὴν ζωὴν!

Ἐνῶ ἕκαστος τῶν ὁδοιπόρων διαφόρως οὕτω
ἐσκέπτετο, τὸ ἐλκλήθρον ἵπτατο ἐπὶ τοῦ ἀπείρου
τάπητος τῆς χιόνος, καὶ ἄν ποτε παρήρχετο πο-
ταμούς τινες, παραποτάμια τοῦ Μικροῦ Κυανοῦ
ποταμοῦ, οὐδεὶς τὸ παρατήρει, διότι πεδιάδες
καὶ βρύματα ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῆς αὐτῆς καὶ ὁ-
μοιομόρφου λευκῆς σινδόνης, τὸ δὲ πεδίον ἦν ἐν-
τελὲς ἔρημον. Περιλαμβανομένη μετὰ τοῦ τῆς
Ἡνωμένης συμπολιτείας Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου
καὶ τῆς διακλαδώσεως, ἥτις μέλλει νὰ συνδέσῃ
τὸ Καίρνε μετὰ τοῦ ἀγίου Ἰωσήφ, ἀπετέλει ἡ
πεδιάς ἐκείνη μεγάλην τινὰ οὕτως εἰπεῖν ἀκα-
τοίκητον νήσον, οὔτε χωρία, οὔτε σταθμὸν οὔτε
φορτίον τι περιλαμβάνουσιν. Ἐνίοτε μόνον ποῦ
καὶ ποῦ, παρήρχετο δίκην ἀστραπῆς παραδοξό-
μορφόν τι δένδρον, οὐτινος τὸν λευκάζοντα σκε-
λετὸν ἐλύγιζεν ὁ ἀνεμος. Ἀλλοτε στίφος πτη-
νῶν ἀγρίων ἀνίπταντο ἀθρόοι, ἀλλοτε δὲ καὶ λύ-
κοι τῶν λειμῶνων, πολυάριθμοι, ἰσχνοὶ καὶ λι-
μώττοντες, τρυχόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἡγωνί-
ζοντο παρατρέχοντες τὸ ἐλκλήθρον. Ὁ Πονηρίδης
τότε, κρατῶν τὸ πολύκροτόν του ἦν ἑτοιμος νὰ
πυροβολήσῃ κατὰ τῶν ἐγγυτέρων. Ἄν ἔνεκα συμ-
βάντος τινὸς ἐκτάκτου ἠναγκάζετο νὰ σταμα-
τήσῃ τὸ ἐλκλήθρον, οἱ ὁδοιποροὶ προσβαλλόμενοι
ὑπὸ τῶν σαρκοδόρων ἐκείνων, ἠθελον διατρέξῃ
σπουδαιότατον κίνδυνον. Ἀλλὰ τὸ ἐλκλήθρον ἀν-
τεῖχε, καὶ προδραμὸν ταχέως ἀφῆκε μετὰ μι-
κρὸν ὀπίσω του ὁ ἐλκλήθρον τὴν ὠρυομένην ἀ-
γέλην.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Μούτζ ἀνεγνώρισεν ἔκ τινων
σημείων, ὅτι διήρχετο τὸ πεπηγὸς βεῖθρον τοῦ
Πλάττη. Οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' ἦτο βεβαίως, ὅτι μετὰ
εἴκοσι μίλια θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Ὀ-
μάχης. Ἀληθῶς δὲ περὶ τὴν πρώτην ὥραν μετὰ
μεσημβρίαν ὁ ἐπιδέξιος οὗτος ὁδηγός, καταλεί-
πων τὸν οἶακα, ὠρμησε πρὸς τὰς ὑπέρας τῶν ἰ-
στίων καὶ τὰ συνέστειλε, τὸ δὲ ἐλκλήθρον, συρό-
μενον ὑπὸ τῆς ἀκατασχέτου ὀρμῆς του, διέτρε-
ξεν ἔτι ἐν μίλιον χωρὶς ἰστίων, καὶ ἔστη τέλος,
ἐνῶ ὁ Μούτζ, δεικνύων σωρείαν λευκῶν ὀροφῶν,
ἔλεγεν:

— Ἐφθάσαμεν!

Εἶχον φθάσει τῷ ὄντι εἰς τὸν σταθμὸν ἐκεῖ-
νον, ὅστις διὰ πολυάριθμων ἀμαξοστοιχιῶν συν-
εκοινώνει καθ' ἐκάστην πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη τῶν
Ἡνωμένων Κρατῶν.

Ὁ Πονηρίδης καὶ ὁ Φίξ ἐπῆδησαν ἔξω, δια-
σεύοντες τὰ νεναρκωμένα των μέλη, καὶ ἐβοήθη-
σαν τὸν κ. Φόγ καὶ τὴν κ. Ἀουδά νὰ καταβῶ-
σιν ἀπὸ τοῦ ἐλκλήθρου. Ὁ Φιλέας Φόγ ἐπλήρωσε
τότε γενναίως τὸν Μούτζ, ὁ Πονηρίδης τοῦ ἐ-

σφίξε φιλικῶς τὴν χεῖρα, καὶ πάντες ὤρμησαν
πρὸς τὸν σταθμὸν τῆς Ὀμάχης.

Εἰς τὴν σπουδαίαν αὐτὴν πόλιν τῆς Νεβρά-
σκας λήγει ὁ κύριος σιδηρόδρομος τοῦ Εἰρηνικοῦ,
ὅστις συνδέει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Μισισσιππὶ
μετὰ τοῦ Ὁκεανοῦ. Ἐκεῖθεν δὲ μέχρι τοῦ Χικά-
γου, ὑπὸ τὸ ὄνομα: Σιδηρόδρομος τοῦ Χικάγου
καὶ τῆς Βραχώδους νήσου, βαίνει κατ' εὐθείαν
πρὸς ἀνατολάς, διὰ πεντήκοντα σταθμῶν.

Ἀμαξοστοιχία ταχεῖα ἦν ἐτοίμη εἰς ἀναχω-
ρησιν, ὁ δὲ Φιλέας Φόγ καὶ οἱ συνοδοιποροὶ του
μόλις ἐπρόφθασαν νὰ ῥιφθῶσιν εἰς μίαν τῶν ἀ-
μαξῶν. Οὐδὲν τῆς Ὀμάχης εἶδον, ἀλλ' ὁ Πονη-
ρίδης παρεδέχθη καθ' ἑαυτὸν, ὅτι δὲν ἔπρεπε
νὰ λυπηθῇ διὰ τοῦτο, καὶ ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς νὰ
ἰδῶσι.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐκείνη μετέβη μετὰ κατα-
πληκτικῆς ταχύτητος εἰς τὸ κράτος τῆς Ἰόδας,
διὰ τοῦ Κάουνσιλ-Βλούρς, τῶν Μοναχῶν, καὶ
τῆς πόλεως Ἰόδας, τὴν νύκτα δὲ διήλθε τὸν Μη-
σισσιππὶν εἰς τὸ Ἀάβενπορτ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ
Ἰλλινόα διὰ τῆς Βραχώδους Νήσου. Τὴν ἐπαύ-
ριον περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ἔφθανεν εἰς τὸ Χι-
κάγον, ἀναγεγεννημένον ἤδη ἀπὸ τῶν ἐρειπίων
του, καὶ ἀναπαυόμενον ὑπερῆφάνως ἐπὶ τῶν ὁ-
χθῶν τῆς ὠραίας λίμνης Μίχιγαν.

Ἐνεακόσια μίλια χωρίζουσι τὸ Χικάγον ἀπὸ
τῆς Νέας Ἰόρκης, ἀφθονοὶ δ' ἦσαν ἐν αὐτῇ αἱ
ἀμαξοστοιχίαι, καὶ ὁ κ. Φόγ μετέβη ἀμέσως
ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Ἀτμομηχανὴ σφρι-
γῶσα ἀνεχώρησε πάραυτα ὀλοπαχῶς, οἶονεῖ ἐν-
νοοῦσα, ὅτι ὁ ἐντιμος εὐπατριδὴς δὲν εἶχε και-
ρὸν νὰ χάσῃ, διήλθεν ὡς ἀστραπὴ τὴν Ἰνδιάναν,
τὸν Ὁυάϊον, τὴν Πενσυλβανίαν καὶ τὴν Νέαν
Ἰέρσεϊ, παρερχομένη πόλεις ἐχούσας μὲν ἀρχαῖα
ὀνόματα, ὁδοὺς καὶ ἱπποσιδηροδρόμους, ἀλλ'
οὐχὶ καὶ οἰκίας ἀκόμη, καὶ φθάσα τέλος εἰς τὸν
Οὐδσων, ἔστη τὴν ἐνδεκάτην Δεκεμβρίου, περὶ
τὴν ἐνδεκάτην ὥραν καὶ τέταρτον τῆς ἐσπέρας,
ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἐνώπιον τῆς
κρηπίδος αὐτῆς, εἰς τὴν ὠρυίζοντο τὰ ἀτμόπλοια
τῆς γραμμῆς Κούναρδ.

Ἡ Κίρα, ἥτις κατηνύνετο εἰς Αἰθέρπουλ, εἶ-
χεν ἀναχωρήσει πρὸ τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ'

Ὁπου ὁ Φιλέας Φόγ παλαίει ἐκ τοῦ συστάδην
κατὰ τῆς ἀτυχίας.

Ἀναχωρήσασα ἡ Κίρα, ἀπεινίσεν οὕτως εἰ-
πεῖν καὶ τὴν ἐσχάτην τοῦ Φόγ ἐλπίδα, διότι
οὐδὲν πλέον ἄλλο τῶν μετὰξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀ-
μερικῆς τακτικῶς πλεόντων ἀτμοκινήτων ἡδύ-
νατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἀγγλὸν εὐπατριδὴν·
οὔτε τὰ ὑπερωκεάνεια γαλλικὰ ἀτμόπλοια, οὔτε
τὰ σκάφη τῆς εταιρίας τοῦ Λευκοῦ Ἀστέρος,
οὔτε τὰ τῆς εταιρίας Ἰμμάν, οὔτε τὰ τῆς γραμ-
μῆς τοῦ Ἀμβούργου, οὔτε ἄλλα.

Τὸ Περσέϊρ τῆς ὑπερωκεανείου γαλλικῆς εται-

ρίας, ἥς τὰ θαυμάσια σκάφη ἰσθύνονται κατὰ τὴν
ταχύτητα πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ ὑπερ-
βαίνουσι κατὰ τὸ ἀνετὸν τῆς ἐσωτερικῆς των
διασκευῆς, ἀνεχώρει τὴν μεθαύριον μόνον 14 Δε-
κεμβρίου. Ἄλλως δέ, ὡς καὶ τ' ἀτμόπλοια τῆς
Ἀμβουργικῆς εταιρίας, δὲν κατηνύνετο εἰς Αἰ-
θέρπουλ ἢ Λονδίνον ἀλλ' εἰς τὸ Ἀβρ, συμπλη-
ρωματικὸς δὲ πλοῦς ἀπὸ τοῦ λιμένος τούτου εἰς
Σωθάμπτων ἠθελεν ἐπιφέρει νέαν βραδύτητα καὶ
ματαιώσει τὰς τελευταίας προσπάθειάς τοῦ Φι-
λέα Φόγ. Ὡς πρὸς τὰ ἀτμόπλοια τῆς εταιρίας
Ἰμμάν, ὧν ἓν, ἡ Πόλις τῶν Παρισίων, ἀνε-
χώρει τὴν ἐπαύριον, οὐδὲ λόγος ἡδύνατο νὰ γεί-
νη, καθότι τ' ἀτμοκίνητα ταῦτα μεταφέρουσιν ἰ-
δίως μετανάστας, ἔχουσιν ἀσθενεῖς τὰς μηχαν-
νάς, πλέουσι διὰ τῶν ἰστίων ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ
ἀτμοῦ, καὶ ἡ ταχύτης των εἶνε μετριωτάτη.
Διήνουν δὲ τὸ μετὰξὺ Νέας Ἰόρκης καὶ Ἀγ-
γλίας διάστημα εἰς πολὺ πλείονα χρόνον τοῦ
ὑπολειπομένου εἰς τὸν κ. Φόγ, ἵνα κερδήσῃ τὸ
στοίχημά του.

Ταῦτα πάντα κατεῖδεν ὁ εὐπατριδὴς ἀκρι-
βῶς, συμβουλευθεὶς τὸν ὁδηγὸν του, ὅστις πα-
ρεῖχε τὴν καθ' ἐκάστην κίνησιν τῆς ὑπερωκεα-
νείου θαλασσοπορίας.

Ὁ Πονηρίδης εἶχε παραλύσει ἐντελῶς, καὶ
μύχιον ἤσθάνετο ἄλγος, ἀναλογιζόμενος ὅτι πρὸ
τεσσαράκοντα πέντε μόνις λεπτῶν εἶχεν ἀπο-
πλεύσει τὸ ἀτμόπλοιο, καὶ ὅτι αὐτὸς ἦτο τῆς
βραδύτητος ὁ ἐνοχός, αὐτός, ὅστις ἀντὶ νὰ βοη-
θήσῃ τὸν κύριόν του δὲν εἶχε παύσει παρεμβά-
λων αὐτῷ κωλύματα καθ' ὁδόν. Ἀναπολὼν δὲ
πάσας τῆς ὁδοιπορίας τὰς περιπετείας, ὑπολο-
γίζων τὰς εἰκῇ καὶ χάριν αὐτοῦ μόνον σπατα-
ληθείσας ποσότητας, καὶ σκεπτόμενος, ὅτι τὸ
φοβερὸν ἐκεῖνο στοίχημα, προστιθεμένων τῶν
δαπανῶν τῆς ἀσκόπου πλέον ταύτης ὁδοιπο-
ρίας, κατέστρεφεν ἐντελῶς τὸν κ. Φόγ, ἀπέ-
τεινε φοβεράς πρὸς ἑαυτὸν ὕβρεις.

Ὁ κ. Φόγ ἐντούτοις οὐδεμίαν τῷ ἀπῆλθνε
μομφήν, καὶ καταλείπων τὴν κομπῆδα τῶν ὑ-
περωκεανείων ἀτμοκινήτων, οὐδὲν ἄλλο εἶπεν
ἢ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις:

— Σκεπτόμεθα αὐριον. Πηγαίνωμεν.

Ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Ἀουδά, ὁ Φίξ καὶ ὁ Πονηρί-
δης διέβησαν τὸν Οὐδσων ἐπὶ μικροῦ ἀτμοκινή-
του, καὶ ἐπέβησαν ἀμάξης, ἥτις ἔφερον αὐτοὺς
εἰς τὸ Εὐνοδοχεῖον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, κατὰ
τὴν Βρόδουα. Ἐδόθησαν αὐτοῖς δωμάτια, καὶ
ἡ νύξ παρήλθε, ταχεῖα μὲν διὰ τὸν κ. Φόγ, ὅς-
τις ἐκοιμήθη κάλλιστα, βραδεῖα δὲ διὰ τὴν κ.
Ἀουδά καὶ τοὺς συνοδοιπόρους τῆς, οἵτινες δὲν
κατάρθωσαν ν' ἀναπαυθῶσιν ἔνεκα τῆς ἀνησυ-
χίας των.

Ἡ ἐπαύριον ἦτο ἡ δωδεκάτη Δεκεμβρίου.
Ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς πρωίας τῆς δωδε-
κάτης, μέχρι τῆς ὀγδόης ἐσπερινῆς ὥρας καὶ

τριών τετάρτων τῆς εικοστῆς πρώτης, ἀπέμεινον ἑννέα ἡμέραι, δεκατρεῖς ὥραι καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτά. Ἄν λοιπὸν ὁ Φιλίας Φόγ εἶχεν ἀναχωρήσει τὴν προτεραίαν διὰ τῆς Κίνας, ἑνὸς τῶν ταχυτέρων ἀτμοκινήτων τῆς γραμμῆς Κούναρδ, θὰ ἔφθανεν εἰς Λίβερπουλ καὶ κατόπιν εἰς Λονδῖνον ἐντὸς τῆς τεταγμένης προθεσμίας.

Ὁ κ. Φόγ ἐξῆλθε τοῦ ξενοδοχείου μόνος, παραγγείλας εἰς τὸν ὑπηρετὴν του νὰ τὸν περιμεῖνῃ καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν κ. Ἀουδά, ὅπως ἡ ἐτοίμη πρὸς πᾶν ἐνδεχόμενον. Μετέβη δὲ εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ Οὐδσων, καὶ μεταξὺ τῶν προσδεδωμένων εἰς τὰς κρηπίδας ἡ δρομούντων ἐν τῷ ποταμῷ πλοίων, ἀνεζήτησεν ἐπιμελῶς τὰ πρὸς ἀναχώρησιν ἑτοιμα. Καὶ πολλὰ μὲν σκάφη ἔφερον ἀναπεπταμένον τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἀναχωρῶσιν ἅμα τῇ παλιρροίᾳ τῆς πρωῆας, διότι ἐν τῷ εὐρυτάτῳ καὶ θαυμαστῷ λιμένι τῆς Νέας Ὑόρκης ἑκατὸν καθ' ἑκάστην πλοῖα ἀποπλέουσι πρὸς πάντα τῆς γῆς τὰ σημεῖα· ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἱστιοφόρα, καὶ ἄχρηστα ἐπομένως εἰς τὸν Φιλίας Φόγ.

Οὕτως ἤγγιζε σχεδὸν ν' ἀποτύχη καὶ ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ ἀπόπειρα, ὅτε παρετήρησεν οὗτος, ἡγκυροβολημένον πρὸ τῆς Κανονοστοιχίας καὶ εἰς ἑκατὸν περίπου ὀργυίων ἀπόστασιν, ἱστιοφόρον ἐμπορικὸν πλοῖον, εὐσταλὲς τὸ σχῆμα, οὗτινος ἡ ἀφθόνως καπνίζουσα καπνοδόχος ἐσήμαινεν, ὅτι τὸ πλοῖον ἡτοιμάζετο νὰ ἀπάρη.

Ὁ Φιλίας Φόγ προσεκάλεσε λέμβον, ἐπέβη αὐτῆς, καὶ μετὰ βραχείαν κωπηλασίαν εὗρίσκειτο ἐπὶ τῆς ἀναβάθρας τῆς Ἑρρίκέτας, ἀτμοπλοῖον σιδηρὰ ἔχοντος τὰ ὕψαλα καὶ τὰ ἔζαλα ξύλινα.

Ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑρρίκέτας ἦν ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ζητηθεὶς παρὰ τοῦ κ. Φόγ ἐνεφανίσθη ἀμέσως.

Ἦτο ἄνθρωπος πεντηκοντούτης, παλαιὸς ναυτικός, καὶ φύσει δυστρόπου χαρακτήρος. Εἶχε μεγάλους τοὺς ὀφθαλμούς, ὅσιν ὠξυδωμένου χαλκοῦ, κόμην πυρρὰν καὶ κοντόχονδρον τράχηλον, πᾶν δὲ ἄλλο ἐφαίνετο ἡ προσηνὴς καὶ καλοανατεθραμμένος ἄνθρωπος.

- Εἰσθε ὁ πλοίαρχος; ἠρώτησεν ὁ Φιλίας Φόγ.
- Μάλιστα.
- Εἶμαι ὁ Φιλίας Φόγ, ἀπὸ τὸ Λονδῖνον.
- Κ' ἐγὼ ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, ἀπὸ τὸ Κάρδιφ.
- Ἀναχωρεῖτε μετ' ὀλίγον;
- Εἰς μίαν ὥραν.
- Καὶ διευθύνεσθε;
- Εἰς Βορδῶ.
- Τὸ φορτίον σας;
- Χαλίλια. Ναῦλον δὲν ἔχω, καὶ φεύγω ἄδειος.
- Ἐπιβάτας ἔχετε;

- Ποτέ. Φορτίον ὀχληρὸν καὶ φλύαρον.
- Τὸ πλοῖόν σας εἶνε γρήγορον;
- Ἐνδεκα ἕως δώδεκα μίλια. Ἑρρίκέτα, μὲ τὸ ὄνομα.

— Δέχεσθε νὰ μὲ μεταφέρετε εἰς τὸ Λίβερπουλ ἐμὲ καὶ τρία ἄλλα πρόσωπα;

— Εἰς τὸ Λίβερπουλ; Διατί ὄχι καὶ εἰς τὴν Κίναν;

— Εἶπα Λίβερπουλ.

— Ὅχι!

— Ὅχι;

— Ὅχι. Ἀναχωρῶ διὰ τὸ Βορδῶ, καὶ θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Βορδῶ.

— Ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς πληρώσω;

— Ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ πληρώσετε.

Ὁ πλοίαρχος ἐλάλει δι' ἡθους μὴ ἐπιδεχομένη ἀπάντησιν.

— Ἀλλ' οἱ ἐφοπλισταὶ τῆς Ἑρρίκέτας... ἐπανελάβεν ὁ Φιλίας Φόγ.

— Ἐφοπλιστὴς εἶμαι ἐγὼ, ἀπήντησεν ὁ πλοίαρχος. Τὸ πλοῖόν εἶνε ἰδιοκτησία μου.

— Σᾶς τὸ ναυλόνω.

— Ὅχι.

— Σᾶς τὸ ἀγοράζω.

— Ὅχι.

Ὁ Φιλίας Φόγ διέμεινεν ἀπαθὴς, καὶ τοι τὸ πρᾶγμα καθίστατο σπουδαῖον. Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἦσαν ἅλλα τὰ πρᾶγματα ἢ ἐν Χόγγ-Κόγγ, καὶ ὁ πλοίαρχος τῆς Ἑρρίκέτας διέφερε τοῦ πλοίαρχου τοῦ Ταργαδέρ. Τὰ χρήματα τοῦ εὐπατρίδου εἶχον νικήσει μέχρι τοῦδε τὰ ἐμπόδια· τὸρα ὅμως ἀπετύγχανον καὶ αὐτά.

Ἐπρεπεν ἐν τούτοις νὰ εὐρεθῇ μέσον διάπλου τοῦ Ἀτλαντικοῦ, — ἐκτὸς ἂν τέλος διέβαινεν αὐτὸν ὁ κ. Φόγ δι' ἀεροστάτου ὕπερ καὶ κινδυνώδες ἦτο καὶ δυσεκτέλεστον.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ κ. Φόγ διελογίσθη κατὰ, διότι εἶπεν εἰς τὸν πλοίαρχον.

- Μὲ μεταφέρετε λοιπὸν εἰς Βορδῶ;
- Ὅχι, καὶ διακόσια τάλληρα νὰ μοῦ δώσητε.
- Ἄν σᾶς δώσω δύο χιλιάδας;
- Διὰ κάθε ἄτομον;
- Διὰ κάθε ἄτομον.
- Καὶ εἰσθε τέσσαρες;
- Τέσσαρες.

Ὁ πλοίαρχος Σπῆδου ἤρξατο ξέων τὸ μέτωπον, ὡς εἰ ἐσκόπει νὰ τὸ ἐκδάρῃ. Ὅκτὼ χιλιάδων ταλλήρων κέρδος, χωρὶς ν' ἀλλάξῃ τὸν δρόμον του, ἤξιζε κάπως νὰ νικήσῃ τὴν μεγάλην του ἀντιπάθειαν κατὰ παντὸς εἶδους ἐπιβατῶν. Ἀλλῶς δὲ ἐπιβάται πληρώνοντες ἕκαστος διακόσια τάλληρα δὲν εἶνε πλέον ἐπιβάται ἀλλὰ πολυτιμώτατον ἐμπόρευμα.

— Ἀναχωρῶ εἰς τὰς ἑννέα, εἶπεν ἀπλῶς ὁ πλοίαρχος Σπῆδου. Ἄν ἔλθετε ἐγκαίρως ὅλοι...

— Εἰς τὰς ἑννέα θὰ ἤμεθα εἰς τὸ πλοῖον, ἀπήντησεν ἀπλῶς ἐπίσης ὁ κ. Φόγ.

Ἦτο ἡ ὀγδόη καὶ ἡμίσεια ὥρα. Ὁ δὲ εὐπατρίδης, μετὰ τῆς ἀπαρξίας ἐκείνης, ἥτις οὐδέποτε τὸν ἐγκατέλειπεν, ἀπέβη τοῦ πλοίου, ἐμίσθωσεν ἄμαξαν, μετέβη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ ἐπανάγαγε τὴν κ. Ἀουδά. τὸν Πονηρίδην καὶ τὸν ἀχώριστον Φίξ, εἰς ὃν φιλοφρόνως προσέφερε θέσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἑρρίκέτα ἀπῆρεν, εἶχον καὶ οἱ τέσσαρες ἐπιβιβάσθη.

Ὅτε ὁ Πονηρίδης ἔμαθε τὴν τιμὴν τοῦ τελευταίου τούτου διάπλου, ἀνεφώνησεν ἐν τῶν παρατεταμένων ἐκείνων: ὦ!, ἅτινα διατρέχουσι πᾶσαν τὴν κατιοῦσαν διατονικὴν κλίμακα.

Ὁ δὲ ἀστυνομικὸς πράκτωρ Φίξ διελογίσθη, ὅτι θετικῶς πλέον ἡ Τραπεζα τῆς Ἀγγλίας δὲν ἤθελε μείνει ἀζημίωτος ἐξ αὐτῆς ὅλης τῆς ὑποθέσεως. Διότι, καὶ ἂν ὑπετίθετο, ὅτι ὁ Φιλίας Φόγ δὲν ἔρριπτεν ἀκόμη καθ' ὅδον χαρτονομίσματα τινὰ εἰς τὴν θάλασσαν, πλέον τῶν 7 000 λιρῶν εἶχον ἤδη δαπανηθῇ, καὶ θὰ ἔλειπον ἐκ τοῦ σάκκου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀφίξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

Ὁπου ὁ Φιλίας Φόγ ἀποδείκνυται ἐφάμιλλος τῶν περιστάσεων.

Μετὰ μίαν ὥραν τὸ ἀτμοκίνητον ἡ Ἑρρίκέτα παρήρχετο τὸ κατὰ τὸ στόμιον τοῦ Οὐδσων φανοφόρον σκάφος, περιέκαμπε τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Σάνδου-Χούκ, καὶ ἀνήγετο εἰς τὸ ἀναπεπταμένον πέλαγος. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὠδεύσε ταχεῖα πρὸς ἀνατολάς, τὴν ἐπαύριον δέ, δεκάτην τρίτην Δεκεμβρίου, τὴν μεσημβρίαν, ἀνθρωπὸς τις ἀνέβη ἐπὶ τὴν γέφυραν ὅπως ὑπολογίσῃ τὴν θέσιν τοῦ πλοίου. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν ἦτο, ὡς πιστεύει πιθανῶς ὁ ἀναγνώστης, ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ἀλλ' ὁ Φιλίας Φόγ!

Ὁ πλοίαρχος διετέλει ἀπλούστατα πεφυλαχισμένος ἐν τῷ κοιτῶνί του, ὅθεν ὠρύετο ἐν ὀργῇ καὶ ἀγανακτήσει, ἥτις, συγχωρητέα ἄλλως, ἐφθανε μέχρι παροξυσμοῦ.

Πῶς τοῦτο συνέβη, εἶνε λίαν ἀπλοῦν. Ὁ Φιλίας Φόγ ἤθελε νὰ μεταβῇ εἰς Λίβερπουλ, ὁ δὲ πλοίαρχος δὲν ἤθελε νὰ τὸν μεταφέρῃ ἐκεῖσε. Τότε ὁ Φόγ ἐδέχθη νὰ ἐπιβῇ εἰς τὸ πλοῖον, κατευθυνόμενος εἰς Βορδῶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ τριακοντάωρον διάστημα τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου διαμονῆς του τοσοῦτον θαυμασίως ἐσκευώρησε διὰ τῶν χαρτονομισμάτων του, ὥστε καὶ πλήρωμα, καὶ ναῦται καὶ θερμασταὶ—ἀνθρωποὶ ἀμφιβόλου χαρακτήρος καὶ δυσηρεστημένοι ἄλλως κατὰ τοῦ πλοίαρχου—ἀφωσιώθησαν εἰς αὐτόν. Οὕτω δὲ ὁ Φιλίας Φόγ ἐκυβέρνηα νῦν ἀντὶ τοῦ κυβερνήτου, ἐκεῖνος δὲ διετέλει κεκλεισμένος ἐντὸς τοῦ κοιτωνίσκου του, καὶ ἡ Ἑρρίκέτα κατηυθύνετο εἰς Λίβερπουλ. Βλέπων τις ὅμως τὸν κ. Φόγ κυβερνῶντα, κατενόει πάραυτα ὅτι οὗτος ὑπῆρξέ ποτε ναυτικός.

Ποῦ δὲ τὸ πρᾶγμα θ' ἀπέληγε, θέλει γνωστῇ βραδύτερον. Οὐχ ἦττον ἡ κ. Ἀουδά ἀνησυχεῖ με-

γάλως, καὶ τοι οὐδὲν ἔλεγεν, ὁ Φίξ ἀπέμεινε κατὰ πλεονεξία, ὁ δὲ Πονηρίδης ἦτο καταγοητευμένος ἐκ τῶν γενομένων.

Ἐννέα ἕως δέκα μίλια μεῖζεν εἰπεῖ ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, καὶ πραγματικῶς τοιοῦτος διετηρεῖτο ὁ μέσος ὅρος τῆς ταχύτητος τοῦ πλοίου.

Ἐν λοιπὸν—πόσα εἴη εἰάν!—δὲν ἐπαράσαστο ἡ θάλασσα, ἂν ὁ ἄνεμος δὲν μετεβάλλετο εἰς ἀνατολικόν, ἂν τὸ σκάφος δὲν ὑφίστατο βλάβην τινά, οὐδ' ἡ μηχανὴ ἐκτακτόν τι, ἡ Ἑρρίκέτα ἠδύνατο νὰ διανύσῃ κατὰ τὰς μεταξὺ 12 καὶ 21 Δεκεμβρίου ἑννέα ἡμέρας τὰ διαχωρίζοντα τὴν Νέαν Ὑόρκην ἀπὸ τοῦ Λίβερπουλ τρισχίλια μίλια. Εἶνε ὅμως βέβαιον, ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς Ἑρρίκέτας συμβάντα, προστιθέμενα εἰς τὰ κατὰ τὴν κλοπὴν τῆς Τραπεζῆς, ἠδύναντο νὰ περιπλέξωσι λίαν δυσχερῶς τὸν εὐπατρίδην.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πλοῦς ἐγένετο κάλλιστος. Ἡ θάλασσα ἦτο μετρία, καὶ ὁ ἄνεμος ἔπνεε σταθερῶς βορειοδυτικός. Τὰ ἱστία εἶχον ἀναπετασθῇ, καὶ ἡ Ἑρρίκέτα ἐταχυδρόμει ὑπὸ τὰ ἡμιόλια τῆς ὥς ἀληθὲς ὑπερωκεάνειον ἀτμοκίνητον.

Ὁ Πονηρίδης ἦτο κατενθουσιασμένος, καὶ τὸ τελευταῖον κατόρθωμα τοῦ κυρίου του, οὗτινος δὲν ἀνελογίζετο τὰς συνεπείας, τὸν κατεμάγευσεν. Οὐδέποτε τὸ πλήρωμα εἶχεν ἴδει φαιδρότερον καὶ εὐκίνητοτερον νέον. Ἐφέρετο φιλοφρονέστατα πρὸς τοὺς ναύτας, καὶ κατέπληττεν αὐτοὺς διὰ τῶν ἀκροβατικῶν του γυμνασμάτων. Ἀπέτεινεν αὐτοῖς τὰ τρυφερώτατα τῶν ὀνομάτων καὶ τοῖς προσέφερε τὰ ὀρεκτικώτατα τῶν ποτῶν. Οἱ χειρισμοὶ των, ἔλεγε, ἦσαν χειρισμοὶ εὐπατρίδων, καὶ οἱ καμινάπται ἐθερμαίνον ὡς ἥρωες. Ἡ κοινωνικὴ του φαιδρότης μετεδίδετο εἰς πάντας, καὶ ὁ Πονηρίδης εἶχεν, ἀπλῶς εἰπεῖν, λησμονήσει καὶ παρελθόν. καὶ δυσχερῆς καὶ κινδύνους. Οὐδὲν ἄλλο διελογίζετο ἢ τὸν κύριον ἐκεῖνον σκοπόν, οὗτινος τοσοῦτον ἦτο ἐγγὺς ἡ ἐπίτευξις, ὥς εἰ ἐθερμαίνετο καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν καμίνων τῆς Ἑρρίκέτας. Ἐνίοτε δ' ὁ ἀγαθὸς νέος περιεπόλει τὸν Φίξ, καὶ ἠπένιζεν ἐπ' αὐτόν πολυσήμαντον βλέμμα· δὲν τοῦ ὠμίλει ὅμως, διότι οὐδεμίαν ὑπῆρχεν οἰκειότητος μεταξὺ τῶν δύο παλαιῶν φίλων.

Ἀλλῶς δέ, πρέπει νὰ τ' ἐμολογήσωμεν, ὁ Φίξ οὐδὲν πλέον κατενόει τῶν περὶ αὐτὸν γενομένων. Ἡ κατάκτησις τῆς Ἑρρίκέτας, ἡ ἀγορὰ τοῦ πληρώματός της, καὶ ὁ Φιλίας Φόγ αὐτὸς κυβερνῶν ὡς τέλειος ναυτικός, . . . ταῦτα πάντα τὸν ἐθάμβουν καὶ τὸν κατέπληττον. Δὲν ἤξευρε πλέον τί νὰ σκεφθῇ. Ἀλλ' ὅπως δήποτε, διελογίζετο, ἄνθρωπος κλέψας πεντήκοντα πέντε χιλιάδας λιρῶν, ἠδύνατο βέβαια νὰ ληστεύσῃ καὶ ἐν πλοῖον· καὶ κατήντησε τέλος νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἡ Ἑρρίκέτα, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Φιλίας

φύγ᾽, οὐδὲν ὅμως κατακυβήνεται εἰς Λίβερπουλ, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινά, τίς οἶδε ποίαν γωνίαν τῆς γῆς, ὅπου ὁ κλέπτης οὗτος καὶ πειρατής συνάμα ἤθελε ζητήσει ἄσυλον! Ὁμολογητέον δέ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἦν ἱκανῶς εὐλόγος, καὶ ὁ ἀστυνομικὸς πράκτωρ ἤρξατο σπουδαίως μετανοῶν, ὅτι ἀνεμίσθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ὡς πρὸς τὸν πλοίαρχον Σπῆδου, ἐξηκολούθει ὠρυόμενος ἐν τῷ κοιτωνίσκῳ του, καὶ ὁ ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς τροφοδοσίας του Πονηρίδης ἤναγκάζετο, καὶ τοὶ βωμάλεις, νὰ λαμβάνη πᾶσαν πρὸς τοῦτο δύναμιν ποσούλαξιν, ἐνῶ ὁ Φόγ οὐδ' ἐφαίνετο καὶ συλλογιζόμενος, ὅτι ὑπῆρχε πλοίαρχος ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Τὴν 13 διέβησαν παρὰ τὸ ἄκρον τῆς ὑφάλου τῆς Νέας Γῆς. Τὸ μέρος εἶνε δύσβατον, τὸν χειμῶνα δὲ μάλιστα συχνότατα καλύπτει αὐτὸ δμίχλη καὶ κλυδωνίζουσι στρόβιλοι φοβεροί. Ἀπὸ τῆς προτεραιότητος ἤδη τὸ βαρόμετρον, καταβάν αἰφνης, προανήγγελλε ταχεῖαν τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβολήν. Καὶ πράγματι τὴν νύκτα ἤλλαξεν ἡ θερμοκρασία, τὸ ψῦχος ἐγένετο δριμύτερον, καὶ ὁ ἀνεμος ἐτράπη εἰς μεσημβρινονατολικόν.

Νέον τοῦτο ἐμπόδιον, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν κ. Φόγ, ὅπως μὴ ἀποκλίνει τοῦ δρόμου του, νὰ συστέλλῃ τὰ ἱστία καὶ νὰ ἐντείνῃ τὸν ἀτμόν. Οὐχ ἥττον ὅμως ἡ πορεία τοῦ πλοίου ἐβράδυνε, διότι τὰ μακρὰ κύματα τῆς τεταραγμένης θαλάσσης ἐθραύοντο κατὰ τῆς στείρας τοῦ σκάφους, καὶ ἡ Ἐρρίκέτα ἤρχισε νὰ προνευστάζῃ. Ὁ ἀνεμος ἐτρέπετο κατ' ὀλίγον εἰς καταιγίδα, καὶ προσέβλεπετο ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ Ἐρρίκέτα δὲν θὰ κατάρθου πλέον νὰ διατηρηθῇ ἀνάπερος πρὸς τὸ κύμα. Ἄν δὲ ἠναγκάζετο νὰ ἐπιστραφῇ πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνέμου, θὰ ἔπλεεν εἰκῇ, ἔχουσα ἐνώπιον αὐτῆς τὸ ἄγνωστον καὶ πάντας αὐτοῦ τοὺς κινδύνους.

Ἡ μορφή τοῦ Πονηρίδου ἐσκυθρόωσε μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ δύο ἡμέρας θανάσιμος ὑπῆρξεν ἡ ἀγωνία τοῦ ἀγαθοῦ νέου. Ἀλλ' ὁ κ. Φιλέας Φόγ ἦν τολμηρὸς ναυτικός, γνωρίζων νὰ παλαίῃ κατὰ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐξηκολούθησεν εὐθυδρομῶν, χωρὶς καὶ νὰ ἐλαττώσῃ τοῦ ἀτμοῦ τὴν δύναμιν. Ἡ Ἐρρίκέτα διέσχισε τὸ κύμα, ἐσάκις δὲν κατάρθου νὰ τὸ ὑπερπηδήσῃ, καὶ διεβρέχετο μὲν τὸ κατάστρωμά της ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἀλλὰ τὸ πλοῖον διήρχετο. Πολλάκις ὡσαύτως ἡ ἐλιξ ἔμενεν ὑπὲρ τὰ κύματα, καὶ αἱ στρόβιλοι μέντοι πτέρυγές της ἐπληττον τὸν ἀέρα μόνον, ἐσάκις βουνόν τι θαλάσσιον ἀνύψου τὴν πρύμναν τῆς ὑπὲρ τὸ κύμα, ἀλλὰ τὸ πλοῖον προεχώρει πάντοτε.

Ὁ ἀνεμος ἐν τούτοις δὲν ἐσφόδρυνεν ὅσον ὑπῆρχε φόβος. Δὲν ἦτο θύελλα ἐξ ἐκείνων, ὧν ἡ ὀρμή φθάνει τὰ ἐννεήκοντα μίλια τὴν ὥραν. Ἦτο ἰσχυρὸς μόνον ἀνεμος, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπέμενε πνέων νοτιονατολικὸς καὶ δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀ-

ναπέτασιν ἱστίων. Καὶ ὅμως πόσον χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἦτο—ὡς θέλομεν ἶδει μετ' ὀλίγον—νὰ δοθῇ βοήθειά τις εἰς τὸν ἀτμόν!

Ἡ 16 Δεκεμβρίου ἦτο ἡ ἐβδομηκοστὴ πέμπτη ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐκ Λονδίνου ἀναχωρήσεως, ἡ δὲ Ἐρρίκέτα δὲν καθυστέρει ἐπιφόβως. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ διαπλου εἶχε διανυθῇ, καὶ τὰ δυσχερέστερα μέρη του εἶχον παρέλθει. Ἐν ὥρᾳ θέρους θὰ ἦτο βεβαία ἡ ἐπιτυχία, ἀλλ' ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τὸ πᾶν ἐξήρτητο ἐκ τοῦ καιροῦ. Ὁ Πονηρίδης οὐδὲν ἔλεγεν, ἀλλ' ἤλπιζεν ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς του, καὶ, ἐν ἐλλείψει ἀνέμου, ἐθάρρει ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ.

Τὴν ἡμέραν ὅμως ἐκείνην ἀνέβη ὁ μηχανικὸς εἰς τὸ κατάστρωμα, καὶ συναντήσας τὸν κ. Φόγ συνδιελέχθη ζωηρότατα μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Πονηρίδης, ἐκ προαισθήματος βεβαίως, καὶ χωρὶς τινος λόγου, ἠρθάνθη ἀόριστόν τινα ἀνησυχίαν ἐκ τοῦ διαλόγου ἐκείνου, καὶ θὰ ἐδίδεν εὐχαρίστως τῶν ἐν τῶν ὥτιών του, ὅπως ἀκούσῃ λέξεις τινάς, καὶ ταύτας ἰδίως, λεγομένας ὑπὸ τοῦ κυρίου του:

— Εἶθε βέβαιος δι' ὅ,τι λέγετε;

— Βεβαιότατος, κύριε, ἀπήντησεν ὁ μηχανικός. Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ἀφ' οὗτο ἀνεχωρήσαμεν θερμοαίνομεν δι' ὅλων μας τῶν καμίνων, καὶ ὅτι, ἂν εἴχομεν ἀνθρακας ἀρκετοὺς διὰ νὰ φθάσωμεν μὲ ὀλίγον ἀτμόν εἰς Βορδῶ, δὲν ἔχομεν ὅμως ἀρκετοὺς διὰ νὰ πλεύσωμεν ὀλοταχῶς εἰς Λίβερπουλ!

— Θὰ φροντίσω, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ.

Ὁ Πονηρίδης ἐνόησε, καὶ φοβερὰ τὸν κατέλαβεν ἀγωνία. Οἱ ἀνθρακες ἐξηντλοῦντο!

— Ἄν εὖρῃ κ' ἐδῶ ἱατρικὸν ὁ αὐθέντης μου διελογίσθη, θὰ ἦνε μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐκτακτὸς ἀνθρωπος!

Συναντήσας δὲ τὸν Φίξ, ἀναγκαῖον ἐνόμισε νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ τὰ διατρέχοντα.

— Καὶ νομίζεις λοιπόν, τῷ εἶπεν ὁ ἀστυνομικὸς πράκτωρ, σφίγγων τοὺς ὀδόντας, ὅτι πηγαινοῦμεν εἰς Λίβερπουλ;

— Διάβολε! καὶ ποῦ ἄλλου;

— Ἀνόητε! ἀπήντησεν ὁ Φίξ, ὑψῶν τοὺς ὤμους καὶ ἀπερχόμενος.

Ὁ Πονηρίδης ἦτο ἔτοιμος ν' ἀπαντήσῃ πραγματικώτερον εἰς τὸ ἐπίθετον αὐτό, οὕτινος ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀληθῆ σημασίαν· ἀλλὰ, συλλογισθεῖς, ὅτι ὁ δυστυχὴς Φίξ ἦτο λίαν δυσηρεστημένος καὶ τεταπεινωμένος, ἕνεκα τῆς προσβολῆς τῆς φιλοτιμίας του, ἀφοῦ τοσοῦτον ἀδεξίως εἶχε παραπλανηθῇ ἀσκόπως εἰς περιουδεῖαν τῆς γῆς, τὸν ἐσυγχώρησε.

Τί ὅμως θ' ἀπεφάσιζε νῦν ὁ Φιλέας Φόγ; Δύσκολον ἦτο νὰ τὸ φαντασθῇ τις. Οὐχ ἦττον φαίνεται, ὅτι ὁ φλεγματικὸς Ἀγγλος ἀπεφάσισε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν προσκαλέσας τὸν μηχανικόν, τῷ εἶπε:

— Πῦρ τακτικόν, καὶ ἐμπρός, ἕως ὅτου ἐξαντληθῶσιν οἱ ἀνθρακες.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἡ καπνοδόχος τῆς Ἐρρίκέτης ἐξηρεύετο πυκνοῦς στρόβιλους καπνοῦ. Τὸ πλοῖον ἐξηκολούθησε βαῖνον ὀλοταχῶς, ἀλλ' ὡς εἶχε προαγγελθῇ, μετὰ δύο ἡμέρας, τὴν δεκάτην ὀγδόην Δεκεμβρίου, ὁ μηχανικὸς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι οἱ ἀνθρακες ἐξηντλοῦντο ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

— Τὸ πῦρ νὰ μὴ μετριασθῇ, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ. Τοῦναντίον μάλιστα νὰ κλεισθῶσι τὰ ἐπιστόμια.

Ἀφοῦ δὲ περὶ τὴν μεσημβρίαν ὑπελόγισε τὴν θέσιν τοῦ πλοίου, προσεκάλεσε τὸν Πονηρίδην, καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ νὰ καλέσῃ τὸν πλοίαρχον Σπῆδου. Ὁ ἀγαθὸς νέος, εἰς ὃν ἐδίδετο οὕτως εἰπεῖν ἡ παραγγελία νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ λυσσώσης τίγρεως, κατέβη εἰς τὸ ἐπίστεγον, λέγων καθ' ἑαυτόν:

— Χωρὶς ἄλλο θὰ εἶνε μανιακὸς!

Ἀληθῶς δὲ μετὰ τινὰς στιγμὰς, ἐν μέσῳ κραυγῶν καὶ φωνῶν, βόμβη τις κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγους. Ἡ βόμβη ἐκείνη ἦν ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, κ' ἐφαίνετο ἑτοιμὴ νὰ διαρράγῃ.

— Ποῦ εἴμεθα; ἦσαν αἱ πρῶται λέξεις, ἃς ἐπρόφερε, πνιγόμενος ὑπὸ τοῦ θυμοῦ· καὶ βεβαίως, ὀλίγον μόνον ἂν εἶχεν ἀποπληκτικὴν τὴν κραδίαν, δὲν θὰ συνήρχετο πλέον ὁ ταλαίπωρος Σπῆδου.

— Ποῦ εἴμεθα; ἐπανέλαβε, μελανὸν ἔχων ἐκ τῆς συμφορῆσεως τὸ πρόσωπον.

— Ἐπτακόσια ἐβδομήκοντα μίλια μακρὰν τοῦ Λίβερπουλ, ἀπήντησεν ἀταράχως ὁ Φιλέας Φόγ.

— Πειρατὰ! ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου.

— Σὰς προσεκάλεσα, κύριε...

— Πειρατὰ! ληστὰ!

— ... κύριε, ἐπανελάβην ὁ Φιλέας Φόγ, νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μοῦ πωλήσετε τὸ πλοῖόν σας.

— Ποτέ! μὰ τὸν θεὸν καὶ μὰ τὸν διάβολον!

— Διότι ἀναγκάζομαι νὰ τὸ καύσω.

— Νὰ καύσης τὸ πλοῖόν μου;

— Τοῦλάχιστον τὰ ὑψηλά του, διότι μὰς λείπει καύσιμος ὕλη.

— Νὰ καύσης τὸ πλοῖόν μου! ἀνέκραξεν ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ὅστις πλέον οὐδὲ τὰς συλλαβὰς κατάρθου νὰ προσφέρῃ. Πλοῖον τὸ ὅποιον ἀξίζει πενήντα χιλιάδας τάλληρα!

— Σοῦ δίδω ἐξήντα! ἀπήντησεν ὁ Φιλέας Φόγ, προσφέρων εἰς τὸν πλοίαρχον δέσμην χαρτονομισμάτων.

Τοῦτο παρήγαγε μαγικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ Ἀνδρέα Σπῆδου. Ὅταν τις ἦνε Ἀμερικανός, ἐπηρεάζεται πῶς ὑπὸ τῆς θέας ἐξήκοντα χιλιάδων τάλληρων. Ἐλησμόνησε λοιπὸν πάραυτα τὴν ὀργὴν του, τὴν φυλάκισιν, καὶ πάντα τὰ

κατὰ τοῦ ἐπιβάτου του παράπονά του. Τὸ πλοῖόν του ἦτο εἰκοσαετές, καὶ ἡ προτεινομένη ἀγορά ἦτο χρυσὴ δι' αὐτὸν ἐπιχείρησις. Ἡ βόμβη δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ διαρράγῃ, διότι ὁ κ. Φόγ εἶχεν ἀποσπάσει τὴν θρυαλλίδα.

— Θὰ μοῦ μείνῃ ὅμως τὸ σιδηροῦν σκάφος, εἴπε πῶς ἡπιώτερον.

— Καὶ τὸ σιδηροῦν σκάφος καὶ ἡ μηχανή, κύριε! Εἴμεθα σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι.

Καὶ ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, δραξάμενος τῶν χαρτονομισμάτων, ἠρίθμησεν αὐτὰ καὶ τὰ ἐβύθισεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

Καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν σκηνὴν ὁ Πονηρίδης ἦτο κάτωχρος, ὁ δὲ Φίξ ὀλίγου δεῖν ἐπιπτεν ἀπόπληκτος. Εἴκοσι χιλιάδες λιρῶν εἶχον σχεδὸν διαπανθῇ, καὶ ὁ Φόγ κατέλειπεν ἔτι εἰς τὸν πωλητὴν τὴν μηχανὴν καὶ τὸ σκάφος, ἥτοι τὴν ἀξίαν σχεδὸν ὀλοκλήρου τοῦ πλοίου! Ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἡ ἐκ τῆς Τραπεζῆς κλαπέσσα ποσότης ἀνέβαινεν εἰς πεντήκοντα πέντε χιλιάδας λιρῶν!

Ἀφοῦ ὁ πλοίαρχος Σπῆδου ἐνεκόλπωσε τὰ χρήματά του,

— Κύριε, τῷ εἶπεν ὁ Φόγ· μὴ σὰς ἐκπλήττῃ ὅ,τι βλέπετε. Μάθετε, ὅτι χάνω εἴκοσι χιλιάδας λιρῶν, ἂν δὲν εὐρεθῶ εἰς Λονδίνον τὴν 21 Δεκεμβρίου κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτὰ τῆς ἐσπέρας. Ἐπειδὴ λοιπὸν καθυστέρησε τὸ ἀτμοκίνητον τῆς Νέας Γῆς, σεῖς δὲ ἤρνεσθε νὰ μέμεταφέρετε εἰς Λίβερπουλ...

— Τί καλὰ ποῦ ἔκαμα, μὰ τοὺς διαβόλους ὅλους τῆς κολάσεως, ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, ἀφοῦ κερδίξω σκράντα χιλιάδας τάλληρα, τοῦλάχιστον! Εἴτα δὲ ἀπαθέστερον,

— Εὐρέτε, προσέθηκε, πλοίαρχε...

— Φόγ.

— Πλοίαρχε Φόγ; ἔρχετο μίαν φλέβα Ἀμερικανοῦ.

Ἀφοῦ δ' ἀπέτεινε πρὸς τὸν ἐπιβάτην του τὴν νομιζομένην παρ' αὐτοῦ φιλοφρόνησιν ταύτην, ἀπήρχετο, ὅτε ὁ Φιλέας Φόγ τῷ εἶπε:

— Τώρα τὸ πλοῖόν εἶνε ἰδικόν μου;

— Βεβαιότατα, ἀπὸ τὴν καρῆνα ὡς τὰ πόμοι! Τὰ ξύλα, ἐννοεῖται!

— Πολὺ καλὰ. Βάλετε τώρα νὰ κρημνίσουν τὴν ἐσωτερικὴν διασκευὴν, καὶ θερμάνετε μὲ τὴν ξυλείαν.

Φαντάζεται τις ὁπόση κατανάλωσις ξηροῦ ξύλου ἐχρεώσθη, πρὸς διατήρησιν ἱκανῆς πίεσεως τοῦ ἀτμοῦ. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπετεφρώθησαν τὸ ἐπίστεγον, οἱ κοιτωνίσκοι, τὰ οἰκήματα καὶ τὸ ὑπόφραγμα. Τὴν ἐπαύριον δὲ, 19 τοῦ μηνός, ἐκάησαν οἱ ἱστοί, αἱ δέσμαι καὶ οἱ σφηκίσκοι. Οἱ ἱστοὶ κατεβλήθησαν καὶ κατεκόπησαν διὰ πελέκεων, τὸ δὲ πλήρωμα εἰσράζετο εἰς τοῦτο μετ' ἀπιστεύτου ζήλου, καὶ ὁ Πονηρίδης, κόππων, πελέκων καὶ πριονίζων, εἰσράζετο ὡς δέικα. Ἀλη-

ὅς μανία καταστροφῆς ἐδέσπωσε τοῦ πλοίου. Τὴν ἐπαύριον κατεβροχθίσθησαν ὑπὸ τῆς καμίνου τὰ αἰωροθέσια, τὸ δρύφακτον, τὰ ἐξάλα, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ καταστρώματος, ἡ δὲ Ἑρρίκέτα οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ πλέον ἢ σκάφος ὁλόγυμνον.

Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διεκρίθη μακρόθεν ἡ ἀκτὴ τῆς Ἰρλανδίας καὶ ὁ φάρος τοῦ Φάστεντ.

Οὐχ ἤττον τὴν δεκάτην ἐσπερινὴν ὥραν τὸ πλοῖον ἦν ἐπὶ ἀπέναντι τῆς Κουηνστάουν, εἰς δὲ τὸν Φιλέαν Φόγ ὑπελείποντο εἰκοσιτέσσαρες μόνον ὥραι, ὅπως φθάσῃ εἰς Λονδίον, ἐνῶ τὸ χρονονικὸν τοῦτο διάστημα ἦν ἀναγκαῖον εἰς τὴν Ἑρρίκέταν, ἵνα καταπλεύσῃ εἰς Λίβερπουλ, — βαίνουσα μάλιστα ὁλοταγῶς. Ὁ δὲ ἀτμός ἐμελλε νὰ λείψῃ μετὰ μικρόν!

— Κύριε, τῷ εἶπε τότε ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ὅστις εἶχε τέλος συμπιθῆσαι εἰς τὰ σχέδιά του, σὰς λυποῦμαι μὰ τὴν ἀλήθειαν. Ὅλα εἶνε ἐναντίον σας! Μόλις εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἀντικρὺ τῆς Κουηνστάουν!

— Ἀ! εἶπεν ὁ Φόγ, αὐτῆς εἶνε οἱ φανοὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους βλέπεμεν;

— Μάλιστα!

— Ἡμποροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν λιμένα;

— Ὁχι, πρὸ τριῶν ὥρων, καὶ μόνον μετὰ τὴν πλημμύραν.

— Ἀς περιμείνωμεν! ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ Φιλέας Φόγ, χωρὶς νὰ δείξῃ διὰ τῆς μορφῆς του ὅτι, ἐξ ἐσχάτης του ἐμπνεύσεως, ἐμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ νέον κατὰ τῆς ἀτυχίας του ἀγῶνα.

Ἀληθὺς ἡ Κουηνστάουν εἶνε λιμὴν τῆς Ἰρλανδικῆς παραλίας, ὅπου τὰ ἐξ Ἀμερικῆς καταπλέοντα ὑπερωκεάνεια ἀτμόπλοια ῥίπτουσι διερχόμενα τοὺς ταχυδρομικοὺς τῶν σάκκους. Οἱ γραμματοφόροι οὗτοι σάκκοι μεταφέρονται πάραυτα εἰς Λονδίον δι' ἐτοιμῶν πάντοτε ἀμαξοστοιχιῶν, καὶ φθάνουσιν ἐκεῖθεν εἰς Λίβερπουλ διὰ ταχυτάτων ἀτμοκινήτων δώδεκα ὥρας πρὸ τῶν καλλίστων ταχυδρομικῶν σκαφῶν τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν.

Διανοήθη λοιπὸν ὁ κ. Φόγ νὰ κερδήσῃ καὶ αὐτὰς τὰς δώδεκα ἐκείνας ὥρας, ἃς ἐκέρδαινε τὸ ἐξ Ἀμερικῆς ταχυδρομεῖον, καὶ ἀντὶ νὰ φθάσῃ διὰ τῆς Ἑρρίκέτης εἰς Λίβερπουλ τὴν ἐπαύριον τὸ ἐσπέρας, νὰ φθάσῃ τὴν μεσημβρίαν, ὅπως οὕτω προφθάσῃ ν' ἀφίχθῃ εἰς Λονδίον πρὸ τῶν ὁκτῶ καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν τῆς ἐσπέρας.

Τὴν πρώτην ὥραν τῆς πρωῒας ἡ Ἑρρίκέτα κατέπλεε διὰ τῆς πλημμυρίδος εἰς τὸν λιμένα τῆς Κουηνστάουν, καὶ ὁ Φιλέας Φόγ, ἀποχαιρετισθεὶς διὰ κρατερᾶς χειραψίας ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου Σπῆδου, κατέλειπεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ τοῦ πλοίου του, ὅπερ ἤξιζεν ἔτι ἐν τούτοις τὸ ἥμισυ τοῦ τιμῆματός του.

Οἱ ἐπιβάται ἀπέβησαν πάραυτα, ὁ δὲ Φιξ ἡ-σθάνθη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀγρίαν τινὰ ὄρεξιν

νὰ συλλάβῃ τὸν κ. Φόγ. Δὲν τὸ ἐπραξεν ὁμῶς. Διὰ τὴν ἀρὰ γε; Τίς ἀγῶν ἐτελεῖτο ἐν τῇ ψυχῇ του; Εἶχε μεταβάλλει γνώμην περὶ τοῦ κ. Φόγ, καὶ κατενόει τέλος ὅτι ἡπαῖτος; Ὅπως δὴ ποτε δὲν τὸν ἐγκατέλιπε, καὶ ἐπέβη μετ' αὐτοῦ, τῆς κ. Ἀουδὰ καὶ τοῦ Πονηρίδου, ὅστις οὐδ' ἀνέπνεε πλέον, ἐπὶ τῆς ἀμαξοστοιχίας τῆς Κουηνστάουν κατὰ τὴν πρώτην ὥραν καὶ ἡμίσειαν τῆς πρωῒας. Ἀμα τῇ αὐγῇ ἐφθασεν εἰς Λονδίον, καὶ ἐπεβιβάσθη πάραυτα εἰς ἐν τῶν παραδόξων ἐκείνων ἀτμοκινήτων — χαλυβδίνων ἀτράκτων ἀληθῶς, — ἅτινα εὐρίσκουσι πολὺ εὐκολώτερον νὰ περῶσιν ὑπὸ τὰ κύματα, ἢ νὰ πλέωσιν ἐπ' αὐτῶν.

Τὴν μεσημβρίαν, πλὴν εἴκοσι λεπτῶν, τῆς 21 Δεκεμβρίου ὁ Φιλέας Φόγ ἀπέβαινε τέλος εἰς τὴν προκυμαίναν τοῦ Λίβερπουλ, καὶ ἀπεῖχεν οὕτω ἐξ μόνον ὥρας τοῦ Λονδίνου.

Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Φιξ ἐπλησίασεν εἰς αὐτόν, καὶ θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἐπέδειξε τὸ ἐνταλμὰ του, λέγων·

— Εἴθε ἀληθὺς ὁ κ. Φιλέας Φόγ;

— Μάλιστα, κύριε!

— Ἐν ὀνόματι τῆς βασιλείας, σὰς συλλαμβάνω.

[Ἐπίκειτο τὸ τέλος.]

Η ΜΑΚΡΟΤΑΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Φίλε κύριε διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»,

Ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν. Μακροτάτη τῶν ἡμερῶν εἶνε ἡ 9[21] Ἰουνίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ ἥλιος κεῖται εἰς τὴν μεγαλητέραν αὐτοῦ ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἡσημερινοῦ τῆς γῆς πρὸς βορρᾶν, 23 1[2] βαθμοὺς τὸ ὅλον. Ἐνεκα τούτου περιγράφει εἰς τὸν οὐρανὸν μέγιστον κύκλον καὶ μένει μακρὸν χρόνον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα. Τῇ 9[21] δὲ Δεκεμβρίου ὁ ἥλιος ἵσταται 23 1[2] βαθμοὺς πρὸς νότον τοῦ ἡσημερινοῦ, περιγράφει δὲ τόξον πολλῶν μικρότερον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἢ κατὰ τὸ θέρος.

Κατὰ τὴν 9[21] Μαρτίου καὶ 9[21] Σεπτεμβρίου ὁ ἥλιος εὐρίσκεται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἡσημερινοῦ, ἀνατέλει ἀκριβῶς ἀπ' ἀνατολῶν καὶ δύει ἀκριβῶς ἐκ δυσμῶν, ἔνεκα τούτου δὲ ἡ ἡμέρα εἶνε ἴση μὲ τὴν νύκτα.

Ὅπως δὲ κατασταθῶσιν αἱ ἀλήθειαι αὗται δημῶδες εἶνε ἀνάγκη σφαιρῶν καὶ πινάκων, καὶ τόσῳ πολλῶν μαθηματικῶν ἐπεξηγήσεων, ὥστε οὐδόλως σὰς συμβουλεύω τὴν διὰ πλειόνων ἀνάπτωξιν τοῦ θέματος τούτου ἐν τῇ Ἑστίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 3[15] Ἰουνίου 1879.

ὁλως ὑμέτερος

Dr I. F. JULIUS SCHMIDT

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείου.

Ἐν Ἑλλάδι, ἐπὶ ἑκατὸν κατοίκων, ἀναλογοῦσι 17 τηλεγραφήματα.

ΖΩΑ ΦΙΛΟΠΟΤΟΥΝΤΑ

Ζῶα τινα, ἔνεκα τῆς συμβιώσεως αὐτῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ἔλαβον κλίσιν εἰς τὰ πνευματώδη ποτὰ καὶ δὴ εἰς τὸ μεθύειν. Ἐν τινι ἄρθεω ἀξιολόγῳ τῆς Βρεταννικῆς ἐπιθεωρήσεως εἰρηναίᾳ πλείονα τοῦ ἐνὸς παραδείγματα ἄξια ἀναγραφῆς, ἐξ ὧν ἐραυρίζομεθα τὰ ἐπόμενα.

Ἐν τινι οἰκογενείᾳ τὰ τέκνα ἐτέρποντο ποτιζόμενα ῥακὴν μικρὸν τινα γάτον. Οὗτος δὲ κατὰ μικρὸν τοσοῦτον συνείθισεν ὥστε τακτικῶς μετὰ τὸ τέλος τοῦ φαγητοῦ ἀπῆτει τὴν ῥακὴν του, καὶ τῷ ἐδίδον. Ἐπινε δέ, ἐμέθυε καὶ ἀπεκοιμᾶτο. Ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον ἔνεκα τῆς καταχρήσεως τοῦ ποτοῦ τούτου ὁ φιλοπότης γάτος προσεβλήθη ὑπὸ ὕδρωπος καὶ ἀπέθανε. Διάφορα περὶ τούτου πειράματα ἐγένοντο καὶ ἐπὶ τῶν περιστερῶν, ἃς ἔτρεφον διὰ κόκκων σίτου κλπ. ἐμβεβεργμένων ἐν οἶνονπνεύματι. Τοσοῦτον δὲ συνείθισαν αἱ περιστέραι τὴν πνευματώδη ταύτην τροφήν, ὥστε μετ' ἀπληστίας τὴν ἀνεζήτουν. *

ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΙ ΚΥΝΕΣ

Κατὰ τινα πρόσφατον ἐν Λονδίῳ διαμονὴν μου, γράφει τις τῶν συντακτῶν τῆς Nature, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσω ἐκ τοῦ πλησίον τὴν νοημοσύνην, κυνῶν τινῶν πεπαιδευμένων (chiens savants) τοὺς ὁποίους ἐπιδεικνύουσιν ἤδη ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα θὰ φανῇ ἐκ πρώτης ὀψεως παιδαριώδες, ἀλλ' ἔχει σχέσιν πρὸς σπουδαίας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζώων, καὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τοὺς ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἀδελφούς του, τοὺς ὁποίους ὁ Καρτέσιος ἐθεώρει τυφλῶς ὡς μηχανάς.

Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δὲν μᾶς ἐφάνη ἀνάξιον τῆς προσοχῆς τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν.

Οἱ κύνες περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν ἦσαν τρεῖς οὐλότριχες (caniches) καὶ εἰς λακωνικὸς (lévrier). Ὁ λακωνικὸς εἶναι ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν εὐκίνησιν του· εἰς τὸ ἐλάχιστον κίνημα τοῦ κυρίου του, ἵσταται ἐν ἰσορροπίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου δύο ἐδρῶν, τὰς ὁποίας ἀπομακρύνουσιν, ὥστε τὸ ζῶον νὰ τεντώνεται ὡς οἱ γελωτοποιοί. Πηδᾷ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου, διέρχεται διὰ χαρτίνων κύκλων καὶ εἶναι πάντως δεξιότατος τεχνίτης· ἀλλὰ τὰ χαρίσματα τῶν συναδέλφων του εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα. Ὅπως ὅλα τὰ ζῶα τοῦ γένους τούτου, καμαρώνου, καὶ περιπατοῦν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν· ἀλλὰ τὸ ὀλιγώτερον σύνθημα εἶναι ὅτι ὅχι μόνον παίζουσι δοκίμῳ καὶ ἐχαρτέ, ἀλλὰ καὶ ἀναγνωρίζουσι φωτογραφικὰς εἰκόνας, καθ' ὃν τρόπον ἄλλος τις κύων Μίνως ὀνομαζόμενος ὃν ἐσχάτως εἶδομεν ἐν Παρισίῳ.

Ὁ ἐκθέτης τῶν πεπαιδευμένων κυνῶν ἀπλώνει ἐπὶ τὰ πηκτοὺς τριακοντάδα φωτογραφιῶν εἰκονιζουσῶν ἡγεμόνας καὶ ἐξόχους ἀνδρας τῆς

Εὐρώπης. Προσκαλεῖ ἕνα τῶν θεατῶν νὰ ὀνομάσῃ μεγαλοφώνως ἐν τῶν προσώπων τούτων. Προσπινέχθην νὰ πρᾶξω τοῦτο ἐγώ. Εἶχον ἐνώπιόν μου τὰς εἰκόνας τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Τσάρου, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τοῦ Βισμάρκ, τοῦ Θιέρσου καὶ ἄλλων διασήμεων ἀνδρῶν. Ὀνόμασα μεγαλοφώνως τὸν Βισμάρκ.

Ὁ ἐκθέτης τῶν κυνῶν ἐκάλεσε ἕνα τούτων ὁστις ἐπλησίασε τὸν κύριόν του, τὸν παρετήρησεν ἄτενῶς καὶ μετ' ἐπιμόνου προσοχῆς.

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν ὁ κύριός του, ἤκουσες τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον ἐπρόφερες ὁ κύριος οὗτος;

Ὁ κύων ἐκλινε τὴν κεφαλὴν.

— Πρόσεξε, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριός του, παρατήρησε καλὰ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ φέρε μου τὸν κ. Βισμάρκ.

Ὁ κύων ἐπροχώρησε πρὸς τὸν τάπητα, παρετήρησε μίαν πρὸς μίαν τὰς φωτογραφίας. Εἶτα δὲ ἔστη πρὸ τῆς εἰκονιζούσης τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς Γερμανίας, τὴν ἔλαβεν εἰς τὸ στόμα καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὸν κύριόν του.

Ἡ δοκιμασία ἐπανελήθη πολλάκις καὶ ἐπέτυχεν ἐπίσης καλῶς.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως ἠρώτησα τὸν κύριον τῶν κυνῶν τίνι τρόπῳ κατάρθουν οἱ κύνες του νὰ εὐρίσκωσι τὰς ζητούμενας φωτογραφίας. Μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ κύων ἤκουε τὸ προφερόμενον ὄνομα καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίξῃ ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τὴν εἰκόνα τὴν ὁποῖαν ἔπρεπε νὰ λάβῃ. Αἱ φωτογραφίαι ἦσαν πάντοτε τεταγμέναι κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Ὁ κύων δὲν ἀνεγνώριζε τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀκολουθῶν τὸν τόνον τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου του, διέκρινεν ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν πρώτην, τὴν δευτέραν ἢ τὴν τρίτην φωτογραφίαν κτλ.

Κατὰ τὴν δοκιμασίαν ὁ κύριος τῶν κυνῶν οὐδὲν ἐποίησε κίνημα, οὐδὲν σημεῖον· ἤρκετο μόνον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ σαφέστατα τὸ ὄνομα τοῦ ὑποδειχθέντος προσώπου, ὃ δὲ κύων ὑψώεν ἐνίοτε τὰ ὦτα, ὡς διὰ νὰ ἀκούσῃ καλλίτερα.

Ἐνόμισα ἐνδιαφέρον νὰ σημειώσω τὸ γεγονός τοῦτο πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐποίησαν μελέτας ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζώων. Ὅσον παραδόξον καὶ ἀνφαίνεται συμφωνεῖ πρὸς ἄλλα γεγονότα τοῦ αὐτοῦ εἶδους τὰ ὁποῖα ἀξιοπιστοὶ παρατηρηταὶ ἐβεβαίωσαν. «Ὁ οὐλότριξ κύων, εἶπεν ὁ κ. Scheitlin ἔχει ἰσχυρὸν παρατηρητικόν, οὐδὲν διαφεύγει αὐτῷ, κατορθώνει δὲ ὅχι μόνον νὰ ἐννοήσῃ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τὰς κινήσεις ἀκόμη καὶ τὰ βλέμματα τοῦ κυρίου του.» Κυρία B.B.

Τὸ βασιλεῖον τῆς Βυρτεμβέργης ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν Γερμανίᾳ ὡς πρὸς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς παιδείας· διότι ἐκ τῶν νεοσυλλεγκτῶν τῆς χώρας ἐκείνης κατὰ τὸ 1877 οὐδεὶς εὐρέθη ἀγράμματος.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Β'

ΤΗ ΚΥΡΙΑ Χ'—ΕΙΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΝ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 30 Μαΐου 1879.

Ἀγαπητῇ μου φίλῃ,

Θά μείνης, μου γράφεις, ἡμέρας τινὰς ἀκόμῃ εἰς Φλωρεντίαν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς ἀνέτως τὰ παντοειδῆ θέλητρα τῆς τοσκανικῆς μεγαλοπρέπειας. Θέλεις νὰ θαυμάσῃς μέχρι κόρου τὴν Ἀφροδίτην καὶ τοὺς Παλαιστάς τῆς Tribuna, τὰς θαυμασίας γλυφὰς τοῦ Γιβέρτη ἐπὶ τῶν ὀρειχαλκίων πυλῶν τοῦ Βαπτιστηρίου, τὴν περιώνυμον Καθημένην Παραλίαν τοῦ Ῥαφαήλου ἐν τῷ μεγάρῳ Πίττη, καὶ τὴν Νύκτα, τὸ γλυπτικὸν ἀριστοῦργημα τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Θέλεις νὰ ἐπανιδῇς ἐκ τετάρτου καὶ πέμπτου τὸ σύμπλεγμα τῶν Νιοβιδῶν, νὰ παραδράμῃς τὸν Ἄρνον ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιάν τῶν πυκνῶν δεινροστομίων τῶν Cascine, νὰ καθήσῃς ἄπαξ ἔτι ὑπὸ τὴν ἐρυθρὰν σκιάδα τοῦ Bello Sguardo, καὶ νὰ ἐκδράμῃς πρῶτ', πρὶν ἢ ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος, εἰς τὸ Φιέζολε, διὰ τῆς μυροβόλου φλωρεντινῆς πεδιάδος, ἣν κοσμεῖ αὐτοφυῆς ἢ ἀγριορόδῃ καὶ ὁ ἴσχυρος. Ὅλα αὐτὰ μοῦ τὰ γράφεις μὲ τόσῃν ὑπερηφάνειαν καὶ μὲ τόσῃν αὐτάρκειᾳ εὐχαρίστησιν, ὥστε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἐπίστευον, ὅτι τὸ κάμνεις διὰ νὰ κινήσῃς τὸν φθόνον μου, ἂν συγχρόνως δὲν μοῦ ἐξίτεις καὶ νέα Ἀθηναϊκά. Δὲν ἐπαναλαμβάνεις μὲν πλέον τὰς ἐπιτιμήσεις τῆς τελευταίας σου ἐπιστολῆς, οὐδὲ πνέει πλέον τὸ γράμμα σου θυμὸν καὶ ἀγανάκτησιν, ἀλλ' ὁ φιλαθηναϊσμός σου, ἂν καὶ δὲν ἔχει τὴν πρώτην ἐκείνην ἀγρίαν του ἐξαψιν, ἔγεινεν ὅμως ἐπιμονώτερος, καὶ κινδυνεύει νὰ μεταβληθῇ εἰς νόσον χρόνιαν. Τί κάμνουν αἱ Ἀθῆναι; Ἡρξισεν τὸ Φάληρον; ἐκτίσθη τὸ νέον θέατρον τοῦ Ἀπόλλωνος; Ἦλθεν ὁ θίασος τοῦ Ταβουλάρη; Ἐγείναν αἱ ἐξετάσεις τοῦ Ὠδείου; Ὅλα σου αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα παρατάσσονται κομβολογηδὸν εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, καὶ ζητοῦν ἀπάντησιν ταχεῖαν καὶ λεπτομερῆ.

Ἄς σοῦ ἀπαντήσω λοιπόν, ἀφοῦ

Il n'est pas avec toi des accommodements, ὡς θὰ ἔλεγε φίλος μου τις ἐπιφυλλιδογράφος παρῶν χάριν σου τοῦ Μολιέρου τὸν στίχον.

Καὶ ἐν πρώτοις, τί κάμνουν αἱ Ἀθῆναι. Αἱ Ἀθῆναι πρὸ παντός, ἀγαπητῇ μου, ὁμιλοῦσι πολιτικά. Ἐρωτῶσιν, ἂν ἐφθασεν ὁ Φουρνιὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἂν προσεκληθῇ ἢ κυβέρνησις νὰ διορίσῃ ἐκεῖ ἀντιπρόσωπον, ἂν καὶ πότε πρόκειται νὰ διαταχθῶν αἱ νέα βουλευτικὰ ἐκλογαί, ἂν ἔγιναν οἱ συνδυασμοὶ τῆς δεῖνα καὶ δεῖνα ἐπαρχίας, ἂν τὸ δανειὸν μας καλύπτεται ταχέως, καὶ τὰ λοιπά, καὶ τὰ λοιπά! Περί αὐτῶν ὅμως πάντων εὐτυχῶς σὺ δὲν ἐνδιαφέρεσαι.

Ὁ Θεὸς σὲ προεφύλαξεν ἀπὸ τὴν λύμην τῆς πολιτικῆς. Τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων δὲν κινοῦσιν εὐτυχῶς τὸν θαυμασμόν σου, δὲν ἀναγινώσκεις τὸν Μακώλαιον, οὐδὲ τοὺς λόγους τοῦ Κικέρωνος εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν, καὶ προτιμᾷς νὰ ὁμιλῇς περὶ τῆς βρογχίτις καὶ τοῦ κονιορτοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τῆς προσεχοῦς ἐκδόσεως τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Δὲν σοῦ ὁμιλοῦ λοιπόν περὶ πολιτικῶν, διότι ἄλλως οὔτε τὰ γνωρίζω, οὔτε τὰ ἐννοῶ. Σοῦ σημειῶ μόνον ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁσάκις οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ὁμιλοῦσι περὶ πολιτικῶν, ἀσχολοῦνται σπογγίζοντες τὸν ἰδρωτὰ ὅστις περιρρέει τὰ μέτωπά των, ῥοφῶντες, οὐχὶ εὐχαρίστως ἐννοεῖται, τὸν κονιορτόν, ὅστις, κατὰ τὸ βιβλὸν λόγιον τῆς πρώτης δημοτικῆς ἀρχῆς, θὰ μείνῃ ἐν Ἀθήναις ἔρ' ὅσον θὰ μείνῃ καὶ ἡ ὁμίχλη ἐν Λονδίῳ, παγωτοφαγοῦντες καὶ γλωσσαλγοῦντες τὸ ἐσπέρας ἐν τῷ Σολωνεῖῳ, καὶ μὴ κατορθοῦντες πολλάκις, μ' ὅλην αὐτῶν τὴν παταγώδῃ καὶ ἀσθματικὴν ἀναπνοήν, νὰ δροσίωσιν ὀλίγον τὸν ἄερα, ὅστις τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἦτο ἀληθῶς πνιγερὸς.

Τώρα—προχωρῶ βλέπεις κατὰ τάξιν—τί κάμνει τὸ Φάληρον; Τὸ Φάληρον ἤρχισε τὰς πανηγύρεις του τὴν προχθὲς κυριακὴν. Τὰ λουτρά, ἐννοεῖται, δὲν ἤρχισαν ἀκόμῃ, καὶ οἱ συνήθεις τῶν θαμῶνες ἀκοῦνται ἀναπνεύοντες ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τὴν ἰωδοῦχον αὔραν τῶν κυμάτων, πλὴν ἐνὸς μόνου κυρίου, εἰς ὃν οἱ ἱατροί, ἕνεκα τῆς πασχούσης ὑγείας τῶν ῥοδίων του παρειῶν, παρήγγειλαν, ὡς λέγει, νὰ κάμνῃ ἐνενηκοντα λουτρά καὶ νὰ τρώγῃ ἐνενηκοντάκις τὴν mayonnaise τοῦ φαληρικοῦ ἐστιατορίου, καὶ ὅστις, ἐπομένως, ἀρχίζει πρῶτος πάντοτε τὰ λουτρά του καὶ τὰ τελειώνει τελευταῖος. Διηγοῦνται μάλιστα, ὅτι πέρυσιν, ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἀπεφασίσθη νὰ ἀφαιρεθῶσιν οἱ λουτήρες ἕνεκεν ἐλλείψεως λουομένων, εὗρον αὐτὸν ἐν τούτοις οἱ ἐργάται ἐντὸς ἐνὸς λουτήρος, ἐνδεδυμένον, ἐννοεῖται, ὡς ὁ Ἀδάμ πρὸ τῆς ἁμαρτίας, κρατοῦντα σφιγκτὰ τὰς δοκοὺς τοῦ παραπήγματος, καὶ μὴ συναινοῦντα νὰ παύσῃ τὰ λουτρά του, διότι... τοῦ ἔλειπον ἔτι δύο πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐνενηκοντα. Ἄν δὲν ἤρχισαν ὅμως ἀκόμῃ τὰ λουτρά, ἤρχισαν αἱ παραστάσεις. Παραστάσεις! Ὁ ἀναφωνήσης βέβαια. Καὶ ἐφέτος λοιπόν πάλιν παραστάσεις; Μάλιστα! Καὶ ἐφέτος πάλιν παραστάσεις εἰς τὸ πείσμα σου, καὶ διὰ νὰ ζηλεύῃς! Τί τάχα ἐνόμισες; ὅτι, ἐπειδὴ πέρυσιν καὶ πρόπερυσιν ἀπέτυχεν ἁπλῶς τὸ θέατρον τοῦ φαλήρου, ἠθέλομεν ἀποκάμει ἐφέτος καὶ βαρυνθῇ; Διόλου, καὶ ἡπατήθη πολύ, ἂν τὸ ἐνόμισες. Ἐχομεν λοιπόν καὶ ἐφέτος θέατρον εἰς τὸ Φάληρον, καὶ θέατρον μάλιστα γαλλικόν, καὶ συρρέομεν πάλιν ἐκεῖ ἀθροοὶ ἀπὸ τῆς προχθὲς Κυριακῆς, ἄνδρες γυναικες καὶ παιδία, καὶ συνωθούμεθα ἵνα ἀκούσωμεν τὴν Ὠραίαν Μυροπόλιν, καὶ ἀπολαύο-

μεν πάλιν μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, τοῦ θαυμάσιου μὲν ἀλλὰ διασκεδαστικοῦ ἐκείνου θεάματος, ὅπερ παρέχουσιν οἱ ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος συσσωρευόμενοι ἄνδρες, οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡρωϊκῶς ἀγωνιζόμενοι πρὸς προκατάληψιν θέσεως ἐν τῇ ἀμαξοστοιχίᾳ. Ὁ ἐφετερινὸς θίασος δὲν εἶνε κακὸς ἐν συνόλῳ, οὐδὲ δικαιουταί τις νὰ ἔχῃ μείζονας περὶ αὐτοῦ ἀπαιτήσεις, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι εἶνε θίασος ὑπαίθρου θεάτρου, καὶ ὅτι μία μόνῃ δραχμῇ εἶνε ἡ τιμὴ τῆς εἰσόδου. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἄλλοτε ἡ ἐταιρεία τοῦ Σιδηροδρόμου μᾶς εἶχε συνειθίσει νὰ πληρῶνωμεν δέκα μόνον λεπτά διὰ τὸ θέατρον, καὶ ὅτι ἐνθυμούμεθα ἀκόμῃ τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην ἐποχὴν. Λέγουσιν μάλιστα, ὅτι ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος αἰὼν ὑπῆρξε καὶ διὰ τὴν ἐταιρίαν χρυσοῦς. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἡ δεκάρα ἐκείνη ἦτο καθαρὰ ἀστείότης, καὶ δὲν δύναται τις εὐλόγως νὰ ζητῇ καθ' ἑκάστην ἀστείότητας. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ φαληρικὴ διασκεδάσις εἶνε μία τῶν ὠραιότερων μας θερινῶν διασκεδάσεων, αἵτινες ἄλλως δὲν εἶνε λίαν ἄφθονοι, καὶ ὁσάκις μάλιστα, ὡς ἐφέτος, δὲν λαμβάνει τὰς τραγικὰς διαστάσεις τοῦ φάουστ, τῆς Λουκίας, τῆς Νόρμας καὶ τῶν Καθαριστῶν, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς πινάκια ἐλαφρά καὶ εὐκατάποτα, ὅποια εἶνε, μ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα, αἱ Ὀφρεμπαχιάδες, δύναται τις νὰ λησμονήσῃ εὐχερὲς τότ' ἀπὸ τὸ γλαυκὸν κύμα τοῦ φαλήρου, ὑπὸ τὴν θερινὴν πανσέληνον, καὶ πρὸς ὀρχηστικὴν τινα μελωδίαν τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, τὸν καύσωνα καὶ τὸν κονιορτόν τῆς πρωτευούσης.

Περὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν ἄλλων παρλιισίων διασκεδάσεων δὲν σοῦ γράφω σήμερον, διότι δὲν κατῴρθωσα ἀκόμῃ νὰ τὰς ἰδῶ. Ὁ ἱατρός μου, ὅστις, σημείωσαι, φορεῖ ἀκόμῃ τὸ ἐσπέρας τὸν ἐπενδύτην του, δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μεταβῶ ἐκεῖ τὴν ἐσπέραν, διότι, λέγει, εἶνε πολλὴ ὑγρασία. Δὲν θὰ τὸν ἀκούσω ὅμως—σοῦ τὸ ἐξομολογοῦμαι ὑπὸ πᾶσαν ἐμπιστοσύνην—καὶ ἡ προσεχὴς μου ἐπιστολὴ θὰ ἦν πλήρης γερμανικῶν ἄσμάτων, καὶ πάθους ἐλλήνων ὑποκριτῶν, καὶ ἁμαρτῆς ἀνατολικῆς, ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἔλθῃ ἔως τότε ὁ ἀνυπομόνως ἐκ Σμύρνης προσδοκώμενος θίασος.

Εἰς τὸ Ὠδεῖον τώρα, τὸ ὅποιον ἀφῆκα βλέπεις τελευταῖον, pour la bonne bouche. Ὅτε, πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν, συνεστήθη ὁ μουσικὸς καὶ δραματικὸς σύλλογος ἐν Ἀθήναις, καὶ σκοπὸν αὐτοῦ ἐκῆρξε τὴν μόρφωσιν ἐλλήνων ἀοιδῶν καὶ ἡθοποιῶν, καὶ τὴν διάδοσιν ἐν γένει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος, εἰς τόπον ὅπου ἀπόλυτος σχεδὸν κύριος ἐδέσποζεν ὁ ἁμαρτῆς, οἱ πλεῖστοι, ἐνθυμούμαι, ἐχαιρέτισαν τὴν σύστασιν αὐτοῦ μὲ δυσπιστίας μειδίαμα, ὀλίγοι δὲ μόλις πλήρεις ἐλπίδων αἰσιόδοχοι ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νέου ιδρύματος. Τὰ πράγ-

ματα σήμερον δὲν ἐδικαίωσαν μὲν εἰσέτι ἐντελῶς τοὺς αἰσιόδοχους, διέψευσαν ὅμως ἤδη τοὺς ἀπέλπιδας ἐκείνους, οἵτινες ἀφθονοῦσι δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, καὶ νομίζουσι πάντοτε, ὅτι παρέχουσι δεῖγμα βαθείας κρίσεως καὶ δυνάμεως μαντικῆς, ἂν ἐκ προοιμίων φανῶσι δυσπιστοῦντες πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν γενναίας τινος ἐπιχειρήσεως, καὶ καταδικάσωσιν ἐκ προκαταβολῆς, ὡς ματαίαν ἢ πρόωρον, τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῶν στοιχείων ἐκείνων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ ὑγιέστερα τῶν συστατικῶν του. Τὸ Ὠδεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ἦτοι τὸ κύριον ἴδρυμα τοῦ μουσικοῦ καὶ δραματικοῦ συλλόγου, δὲν παρήγαγεν εἰσέτι, εἶνε ἀληθές, ἡθοποιούς, διότι ἀρχήθεν, ἀγνοῶ ἐκ τίνων σκέψεων ὁρμώμενος, ἐπέστησεν ὁ σύλλογος τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς καταρτισμὸν καὶ μόρφωσιν τοῦ μουσικοῦ ἰδίου τμήματος. Παρήγαγεν ὅμως ἤδη ἱκανῶς μορφωμένους μουσικοὺς καὶ ἀοιδούς, ἐκατέρου τοῦ φύλου, ἐξεπαίδευσεν ὀρχήστραν ὁλόκληρον, ἐκ τεχνιτῶν συγκειμένην καὶ βιομηχανίων, ἐδίδαξε τὴν ὠδικὴν καὶ τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν τοὺς τροφίμους τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζῆ-Κώστα, ἔδωκε πολλὰς μέχρι τοῦδε συναυλίας, ἀκουσθεῖσας μετ' εὐχαριστήσεως καὶ δικαίας, ἐννοεῖται, ἐπιεικειᾶς, καὶ τέλος πάντων—τώρα ἐτοίμασε τὸ μεγαλύτερον τῶν ἐπιφωνημάτων σου—ἐξετέλεσε πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὁλόκληρον μελόδραμα—τὴν Βετλὴν τοῦ Δονιζέττη—ἀπὸ τῆς μικρᾶς σκηνῆς τοῦ θεάτρου του. Τὸ ἐπερίμενες αὐτό; Ἐγώ, σὲ βεβαιῶ, δὲν τὸ ἐπερίμενα. Δὲν σοῦ γράφω περὶ τοῦ κειμένου τοῦ μελοδράματος, ὅπερ εἰς τῶν καθηγητῶν τοῦ Ὠδείου μετέφρασεν ἑλληνιστί, διότι εἶνε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀσήμαντον, καὶ ὀλίγη ἐπομένως ἡ βλάβη, ἂν ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις ἤρξῃ καὶ ἁπλῶς τὴν ἀσημαντότητα του. Ἐκτός δὲ τούτου, εὐτυχῶς αἱ λέξεις δὲν ἀκούονται, καὶ ὁ ἀκροατὴς εὐχαριστούμενος ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς μελωδίας καὶ τοῦ ὑποπτεροῦ ρυθμοῦ τῆς μουσικῆς, δὲν προσέχει εἰς τὰς περιέργως περιπαθεῖς φράσεις, τὰς ὁποίας ἀνταλλάσσουσιν οἱ δύο ἐρασταί. Ὅτι ὅμως πρέπει νὰ σοῦ γράψω, διότι μεγάλην καὶ ἀπροσδόκητον μ' ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, εἶνε ἡ ἐπιτυχία τῶν χορῶν κατὰ πρῶτον λόγον καὶ τῆς ὀρχήστρας κατὰ δεύτερον. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη εἶνε καθαρὸν καὶ ἀναντίρρητον πρῶτον τῆς διδασκαλίας τοῦ Ὠδείου, καὶ ἀληθῆ παρήγαγεν ἐκπληξιν εἰς τοὺς ἀκροατάς. Νέοι καὶ νέοι, ἀπὸ δύο μόλις ἢ τριῶν ἐτῶν διδασκόμενοι ἐν τῷ Ὠδείῳ, ἐξετέλεσαν τοὺς χοροὺς καὶ τὰς ὁμοφωνίας τοῦ μελοδραματικοῦ μὲ πολλήν, καὶ τονικὴν καὶ χρονικὴν, ἀκρίβειαν, καὶ οὐδόλως ἦσαν ὑπερβολικὰ τὰ χειροκροτήματα τῶν θεατῶν, ἅτινα ἐπέδοκίμασαν καὶ ἐνεθάρρυναν τὸν νεαρόν ἐκείνον θίασον. Δικαίᾳ ἐπίσης ἦτο ἡ ἐπιδόκιμασις καὶ ἐνθάρρυνσις τῆς πρωταγωνιστρίας, δεσποινίδος

Βέσσελ, ἥτις δὲν ἔχει μὲν πλήρη καὶ τελείαν φωνὴν ὑψιφώνου, ἐτραγώδησεν ὁμως ἀφόγως τὸ μέρος τῆς, καὶ θέλει βεβαίως καταστῆ δόκιμος ἐλαφρὰ ὑψιφώνος, ἀν' ἐξακολουθήσῃ ἀσκουμένη μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, καὶ ἀποφεύγῃ ἰδίως νὰ κουράζῃ τὴν φωνὴν αὐτῆς. Περὶ τῶν δύο ἀνδρῶν, τοῦ ὀξυφώνου καὶ βαρυφώνου, non ragioniam, ὡς λέγει ὁ Δάντης. Προθυμίαν εἶχον πολλὴν καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ἐνθυμεῖσαι τί λέγει τὸ γραφικὸν ῥητόν.

Τέλος πάντων, φιλικότη, ἠκούσαμεν ἐν Ἀθήναις μελόδραμα ἐλληνιστὶ ἀδόμενον ὑπὸ ἐλλήνων. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀξίον λόγου, φαντάζομαι δὲ ποῖος ἐνθουσιασμοῦ θὰ καταλάβῃ σὲ τὴν πατριώτιδα, καὶ ποῖος διθύραμβος θὰ ᾄδῃ ἢ ἀπάντησίς σου εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου. ΣΗΛΙΑ

Γινώμει καὶ σκέψαις ἡθικαὶ τοῦ δουλοῦς

ΔΕ-ΔΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωγροῦ.]

177.

Ἡ ἐπιμονὴ οὔτε ἐπαίνων, οὔτε κατακρίσεως νομίζεται ἀξία· διότι οὐδὲν αὕτη ἄλλο εἶναι, εἰμὴ διάρκειά τις τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν· τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ τὰ αἰσθήματα οὔτε ν' ἀποβάλῃ τις δύναται, οὔτε νὰ προσλάβῃ.

178.

Ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ ἄνθρωπος τοὺς νέους γνωρίμους στέργει, κυρίως δὲν εἶναι ὁ ἐκ τῶν παλαιῶν κόρος, οὐδὲ τὸ ἐκ τῆς μεταβολῆς εὐχάριστον, ἀλλ' ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ πρὸς τοὺς γνωρίμους τοὺς παλαιούς, τοὺς μὴ θαυμάζοντας αὐτὸν ἀρκούντως, καὶ ἡ ἐλπίς ὅτι θέλουσι θαυμάσει αὐτὸν πλείοτερον οἱ μὴ εἰσέτι καλῶς αὐτὸν γνωρίζοντες.

179.

Ἐνίοτε ἀπερισκέπτως μεμφόμεθα τοὺς φίλους ἡμῶν, θέλοντες νὰ δικαιολογήσωμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἡμετέραν ἀπερισκεψίαν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀμερικανικὴ τις ἐφημερὶς ὀρίζει ὡς ἑξῆς τὴν σημερινὴν σημασίαν λέξεων τινῶν :

Βίος. Καιρὸς πρὸς ἀργυρολογίαν.—Χρήματα. Ὁ σκοπὸς τοῦ βίου.—Ἀνὴρ. Μηχανὴ πρὸς ἀποκτῆσιν χρημάτων.—Γυνή. Μηχανὴ πρὸς καταλῶσιν αὐτῶν.—Παιδιά. Ὁμοία μηχανὴ μικρά.

* *

—Μαυμά, ἔλεγε μικρά τις κόρη πρὸς τὴν μητέρα τῆς, δὲν ἡμπορῶ νὰ βγάλω τὰ μαλλιά τῆς κούκλας μου.

—Καὶ διατί νὰ τὰ βγάλῃς;

—Διὰ νὰ τὴν βάλω νὰ κοιμηθῇ.

—Δὲν εἶνε ἀνάγκη, παιδί μου, ὅλος ὁ κόσμος πλαγιάζει μὲ τὰ μαλλιά του.

—Τὰ κορίτσια μάλιστα, ὅχι ὅμως καὶ ἡ

μαυμά. Σὺ βγάζεις καθε βράδυ τὰ ὀδικά σου, καὶ ἐγὼ θέλω ἡ κούκλα μου νὰ ᾄδῃ κυρία καὶ ὄχι κορίτσι.

ΑΛΠΘΕΙΑΙ

* * * * * Ὁλ' ἤτο εὐχῆς ἔργον ἐάν ποτε αἱ γυναῖκες παρευρίσκοντο ἀφανεῖς ἐν θυλίᾳ γινομένη μεταξὺ ἀνδρῶν μετὰ εὐθυμῶν γεῦμα. Ἐκεῖ ὁλ' ἐβλεπον ἀκριβῶς τὸν βαθμὸν τῆς χρηστοφείας ἡμῶν, καὶ πόσον εὖμεθα ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης των! (Octave Feuillet).

Κατ' ἔτος εὐρίσκονται ἐν τοῖς γραμματοπωταίοις τοῦ Λονδίνου πολλὰ χιλιάδες ἐπιστολῶν ἀνευ ἐπιγραφῶν. Κατὰ τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἐλκυσμονήθησαν ἐν ταῖς ἀμαξίαις τοῦ βορείου σιδηροδρόμου 804 ἀλεξιβρόχια, 400 μανδύλια, 274 ῥάβδοι, 270 πῖλοι καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα.

ΣΥΝΤΑΓΑΙ ΩΦΕΛΙΜΟΙ

3.

Μελάνη μκύρη.

Ἐντὸς ὕδατος καθαρῶ 10 λιτρῶν ἀφίνομεν ἐπὶ 36 ὥρας :

Noix de galle concassées (Κηκίδιον χονδροκοπανισμένον) 5 Kilogrammes

Bois de campêche (Εὐλὸν καμπεχινόν : μπακάμιο) 150 grammes

Ἐπειτα βράζομεν τὸ μίγμα ἐπὶ δύο ὥρας καὶ τὸ σκκελίζομεν (σουρόνομεν). Ταυτοχρόνως ἔχομεν ἐτοιμὴν διάλυσιν :

Sulfate de fer (Θεικοῦ σιδήρου : βιτρολίου) 1,000 grammes.

Gomme arabique (Κόμμος ἀραβικοῦ) 1,000 grammes

Ἐντὸς 5 λιτρῶν ὕδατος Ἐνοῦμεν πάντα τὰνωτέρω ἀναταράσσομεν τὸ παραχθὲν μίγμα, καὶ το ἐκθέτομεν ἐπὶ 2-3 ἡμέρας ἀνοιχτὸν εἰς τὸν ἀέρα. Ἐπειτα μεταγγίζομεν αὐτὸ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἵνα μὴ θολωθῇ, τὸ μυρίζομεν διὰ 50-60 σταγόνων ἐλαίου λαβάνδας καὶ το ἐγκλείομεν ἐν φιάλαις.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

«Ἡλθες εἰς τὸ θέατρον, λέγει πού ὁ Δουμά υἱός, χωρὶς τὴν κόρην σου, καὶ εἶχες δίκαιον. Οὐδέποτε πρέπει νὰ φέρῃς τὴν θυγατέρα σου εἰς τὸ θέατρον, ὥς το εἴπωμεν ἅπαξ διὰ πατρός. Οὐ μόνον τὸ ἔργον εἶνε ἀνῆθικον, ἀλλ' εἶνε καὶ ὁ τόπος τοιοῦτος. Πανταχοῦ ὅπου στηλιτεύουσι τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρχει τις γύμνωσις, ἣν δὲν πρέπει νὰ θέσωμεν ἐνώπιον ὄλων τῶν ὀφθαλμῶν. . . Ἐκεῖ ἔχομεν νὰ εἴπωμεν, ἡμεῖς οἱ μεγάλοι, οἵτινες πολλὰ ἐμάθωμεν ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἔχομεν νὰ εἴπωμεν πράγματα ἅτινα δὲν πρέπει νὰ ἀκούσωσιν αἱ κόραι. . . Ἀς μάθωμεν καλῶς, ὅτι τὸ θέατρον, ὃν ἡ ἀπεικόνισις καὶ ἡ σάτυρα τῶν παθῶν καὶ τῶν ἡθῶν, αἰετοτε εἶνε ἀνῆθικον, αὐτῶν τούτων τῶν παθῶν καὶ τῶν ὑπόπτων ἡθῶν ὄντων ἀνῆθικων.»